

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Harrastamaan!

Maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastaminen
ja opas harrastusten hakuun

Kentta, Tiina

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Harrastamaan!

**Maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastaminen
ja opas harrastusten hakuun**

Tiina Kentta
sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2014

Tiina Kenttä

Harrastamaan! Maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastaminen ja opas harrastusten hakuun.

Vuosi

2014

Sivumäärä

49

Opinnäytetyöni on maahanmuuttajataustaisten lasten harrastamisen haussa auttava opas maahanmuuttajavanhemmille ja heitä työssään avustaville viranomaisille tai muille henkilöille. Opinnäytetyöni keskeisenä tavoitteena on tukea maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista ja lisätä keskustelua harrastamisen tärkeydestä, niin työntekijöiden kuin maahanmuuttajienkin keskuudessa.

Tarve tämän kaltaiselle oppaalle lähtee käytännön työstä. Maahanmuuttajataustaiset nuoret harrastavat vähemmän kuin kantasuomalaiset nuoret. Tämä johtuu muun muassa maahanmuuttajavanhempien tietämättömyydestä harrastamisen tärkeydestä ja harrastuksen löytämisen vaikeudesta. Nämä ovat keskeiset asiat, mihin pyrin oppaani avulla vaikuttamaan. Keskityn oppaassani erityisesti maahanmuuttajavanhempien ohjeistamiseen, koska he ovat keskeisessä asemassa kun etsitään lapselle harrastusta.

Opinnäytetyössäni on keskeistä, että se on mahdollisimman käytännönläheinen ja sellainen, josta on apua juuri käytännön työssä. Opas julkaistaan Vantaan kaupungin internet sivuilla, josta se on helposti löydettävissä, käytettävissä ja myös päivitettävissä.

Opinnäytetyöni teoreettisessa osuudessa olen keskittynyt ajankohtaisiin tutkimuksiin lasten ja nuorten harrastamisesta, keskittyen erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamisesta ja vapaa-ajan vietosta tehtyihin tutkimuksiin. Olen teoriassa halunnut nostaa esiin myös uskonnon vaikutusta harrastamiseen, vanhempien merkitystä, sekä nuorten syrjäytymisen ja rasismien.

Aihe on hyvin ajankohtainen, koska harrastamisesta ja sen tärkeydestä maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille keskustellaan tällä hetkellä todella paljon. Myös huoli maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytymisestä ja rasismien lisääntymisestä ovat olleet keskustelun aiheena viime vuosina. Nuorten harrastamiseen satsaaminen on halpaa syrjäytymisen- ja rasisminvastaista työtä, johon pitäisi panostaa entistä enemmän.

Asiasanat: maahanmuuttajataustaiset nuoret, harrastaminen, syrjäytyminen, rasismi.

Tiina Kentta

Take up a hobby! Leisure-times activities of youth with immigrant background, and a guide to finding a hobby.

Year	2014	Pages	49
------	------	-------	----

This thesis is a guide intended to help children with immigrant background find hobbies and leisure-times activities. It was made not only for their parents but also for the authorities and other people involved with immigrants. The most important aim of my work is to promote leisure-times activities of youngsters with immigrant background and increase discussion about the importance of having an interest or a hobby both amongst immigrants and the authorities involved.

A need for a guide like this arises from practice. Young people with immigrant background have fewer hobbies and leisure-times activities than youngsters with Finnish background. This is, among other things, due to immigrant parents' ignorance of the importance of having a hobby and the difficulty in finding one. These are the central facts this guide is intended to influence. The main focus is on directing the parents, since they are in the most important role when trying to find a hobby or an activity for a child.

It was essential to make the guide as practical as possible and useful in practice. It will be published on the web sites of Vantaa City where it is easy to be found, used and updated.

In the theoretical part of my thesis I concentrate on some current researches made on children's hobbies and leisure-times activities focussing on studies made on children with immigrant background. Also, I wanted to bring up the influence of religion on children's leisure-times activities, the role of parents, social exclusion and racism.

The topic is very up to date, because the significance of leisure-times activities for young people with immigrant background has been very much under discussion recently. Also, concern for social exclusion, and the growth of racism have been issues of debate in the past few years. Investing on young people's hobbies is a very inexpensive way to prevent social exclusion and racism, and it should be invested on much more than has been done.

Keywords: children with immigrant background, pastime activities, social exclusion, racism.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Vieraskieliset ja maahanmuuttajataustaiset pääkaupunkiseudulla	7
2.1	Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset nuoret	9
3	Harrastaminen	10
3.1	Harrastamisen etuja	11
3.2	Harrastamisen eri muotoja	13
4	Nuoret harrastamassa ja vapaa-ajalla	15
4.1	Harrastamisen esteitä	16
4.2	Uskonnon ja kulttuurin vaikutus	18
4.3	Rasismi ja syrjintä	20
4.4	Syrjäytyminen	23
5	Perheen merkitys harrastuksen tukijana	25
6	Opas	27
6.1	Tavoitteet	27
6.2	Oppaan osat	30
6.3	Oppaan tekeminen	32
6.4	Oppaan arviointi	32
7	Pohdinta	33
	Lähteet	39
	Kuviot	44
	Liitteet	45

1 Johdanto

Työni maahanmuuttajien parissa on ollut aina hyvin monipuolista ja toimintapainotteista. Siihen on kuulunut keskeisesti erilaisten toimintojen organisoiminen niin aikuisille kuin lapsillekin, ja osa näistä toiminnoista on ollut harrastuksia. Sen lisäksi, että olen järjestänyt erilaisia harrastuksia, olen myös toiminut niissä vetäjänä tai ohjaajana, tiedottanut harrastuksista ja auttanut niiden etsimisessä ja niihin ilmoittautumisissa. Koska olen pitänyt, niin lasten kuin aikuistenkin, harrastamista tärkeänä, olen luennoinut harrastamisesta maahanmuuttajille erilaisissa ryhmissä ja koulujen vanhempainilloissa, sekä käynyt lukuisia keskusteluja aiheesta.

Aihe on ajankohtainen, koska Suomi on monikulttuurisempi kuin koskaan aikaisemmin ja muualta muuttaneiden määrä lisääntyy joka vuosi. Suomen monikulttuuristuminen tuo mukanaan haasteita, joita voivat olla muun muassa ennakkoluulojen ja rasismien lisääntyminen sekä maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen. Viime vuosina niin sanottu maahanmuuttajakriittisyys on lisääntynyt, mikä näkyy erityisesti internetissä käydyissä keskusteluissa, mutta myös maahanmuuttajien arjessa.

Jotta nuori pystyisi elämään mielekästä arkea, yksi keskeisimmistä asioista on tulla hyväksytyksi ikäistensä joukossa. Tämä ei ole yksinkertaista, erityisesti kun on kyse maahanmuuttajataustaisesta nuoresta, koska erilaisuus voi olla ulosjättämisen keskeinen syy nuorten keskuudessa. Eriarvoisuus ja syrjintä ovat koko ajan olemassa nuorten arjessa, ja niinpä nämä asiat täytyy ottaa huomioon nuorten vapaa-aikaa tutkittaessa. Maahanmuuttajataustaiset nuoret joutuvat lisäksi kamppailemaan valtakulttuurin ja vanhempien kulttuurin välimaastossa, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Tässä kulttuurien ristiaallokossa nuori joutuu hakemaan paikkaansa suomalaisessa yhteiskunnassa, mikä tapahtuu osallistumisella koulun lisäksi erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin. (Harinen & Suurpää 2003, 7-10.)

Maahanmuuton kiihtyessä on mielestäni perusteltua väittää, että myös maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät haasteet tulevat lisääntymään tulevaisuudessa. Kielen oppiminen, maahanmuuttajien koulutus, työllistyminen ja rasismi sekä syrjäytymisen ehkäiseminen luovat haasteita maahanmuuttajien kotoutumiselle tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Keinoja kotoutumisen edistämiseksi on monia. Tässä opinnäytetyössäni keskityn niistä yhteen, harrastamiseen.

Opinnäytetyössäni tutkin ajankohtaisten tutkimusten valossa sitä, miten maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret harrastavat ja mitkä asiat voivat vaikeuttaa heidän harrastamistaan. Tarkoituksena on tutkia mahdollisimman laajasti harrastamista: miten se vaikuttaa syrjintään, rasismiin ja maahanmuuttajanuorten yhä lisääntyvään syrjäytymiseen, sekä mikä on vanhempien merkitys lasten ja nuorten harrastamisessa.

Olen tehnyt töitä maahanmuuttajanuorten parissa pian 15 vuotta, joten halusin keksittyä myös opinnäytetyössäni tähän samaan teemaan. Miettiessäni opintojeni loppuun saattamista ja opinnäytetyön tekemistä minulle oli myös keskeistä se, että opinnäytetyöni täytyy olla käytännönläheinen. Halusin, että siitä tulisi olemaan jotakin konkreettista hyötyä maahanmuuttajien elämään, sekä maahanmuuttajien kanssa työtä tekeville. Maahanmuuttajatyötä vuosia tehneenä minulle on kertynyt paljon niin sanottua hiljaista tietoa ja kokemusta, jota haluan tuoda muiden käyttöön opinnäytetyöni avulla.

Teorian ja monen vuoden käytännön työhön pohjautuvan tiedon pohjalta teen oppaan, jonka tarkoituksena on helpottaa maahanmuuttajanuorten pääsyä harrastusten pariin. Opas on ohjeistus henkilölle, joka auttaa maahanmuuttajavanhempaa löytämään harrastusta lapselleen ja myös maahanmuuttajavanhemmalle itselleen. Oppaan tarkoitus on helpottaa ja tukea harrastuksen löytämistä, lisätä vanhempien ja viranomaisen ymmärrystä maahanmuuttajataustaisen nuoren harrastamisen tärkeydestä, sekä tukea siinä että nuori jatkaa mieluista harrastamista vanhempiensa tukemana. Opas julkaistaan Vantaan kaupungin sivuilla sähköisessä muodossa, joten se on jatkossa helposti löydettävissä ja päivitettävissä.

2 Vieraskieliset ja maahanmuuttajataustaiset pääkaupunkiseudulla

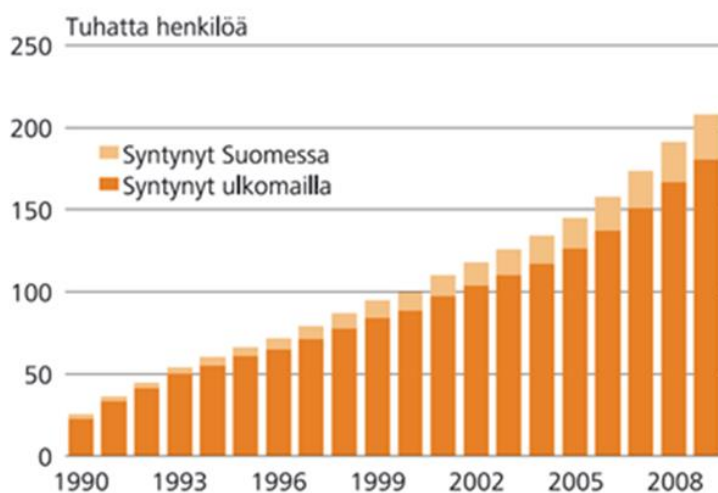
Suomi on muuttunut maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi vasta tämän vuosituhannen alussa. Suomessa asuu vähän maahanmuuttajia, verrattuna esimerkiksi muihin pohjoismaihin, mutta maahanmuuttajien määrä on ollut selkeässä kasvussa viime vuosina erityisesti pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa kaupungeissa. Keskityn tilastojen tarkastelussa pääkaupunkiseudun, ja erityisesti Vantaan tilastoihin, koska opinnäytetyöni kohdentuu Vantaalle. Tilastoista näkyy, kuinka vieraskielisten määrä on alueella viime vuosina kasvanut ja miten se tulee kasvamaan. Käytän tilastoja, joissa ulkomaalaisten määrä ilmoitetaan äidinkielen mukaan, toinen termi tästä on vieraskieliset. Äidinkielen mukaan tilastointi osoittavat parhaiten Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrän. Vieraskieliset pitää sisällään kaikki, jotka ilmoittavat äidinkielekseen jonkin muun kuin suomen, ruotsin tai saamen. Toinen tilastointitapa on ilmoittaa Suomessa asuvat ulkomaan kansalaiset, mutta tämä tilastointitapa jättää ulkopuolelle jo Suomen kansalaisuuden saaneet henkilöt, sekä turvapaikanhakijat. Äidinkieli on myöskin se, mikä ei yleensä vaihdu, kun taas kansalaisuus vaihtuu. Lisäksi kielen merkitys on tärkeä erityisesti silloin, kun mietitään palveluja. (Maahanmuuton vuosikatsaus 2012,5; Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013,7.)

Maahanmuuttajien määrä on enemmän kuin tuplaantunut 12 vuoden aikana. Suomessa asui vuonna 2000 noin 100 000 vieraskielistä ja vuoden 2012 lopussa 266 949, joka on 4,9% koko väestöstä. Viisi suurinta kieliryhmää ovat venäjä, viro, somali, englantia ja arabia. Pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen) vieraskielisten osuus on 11,8%. Vuoden

2012 lopussa vieraskielisten osuus väestöstä Helsingissä 12,2%, Vantaalla 11,9% ja Espoossa 11,3%. (Helsingin seudun vieraskielisten väestön ennuste 2013, 9-11.)

Vantaalla on Suomessa toiseksi eniten vieraskielisiä. Vuosituhannen vaihteessa määrä oli vain 3,9 % (6 879 henkilöä), kun vuonna 2012 alussa osuus on noussut 11,9 prosenttiin (24 381 henkilöä). Ennusteen mukaan vuonna 2030 vieraskielisten osuus Vantaan väestöstä tulee olemaan 23,3 %, mikä on noin 56 000 henkilöä. Alle 15- vuotiaita heistä on 2863 henkilöä vuonna 2012, joka on noin 20 % Vantaalla asuvista ulkomaan kansalaisista. (Tilastokeskus 2012; Vantaan kaupungin tilastot 2013.)

Nykyisin Suomessa on ryhdytty käyttämään myös termiä ulkomaalaistaustainen tai maahanmuuttajataustainen henkilö. Termi tarkoittaa toisen polven siirtolaisia eli ulkomailta Suomeen muuttaneiden ulkomaalaisten henkilöiden Suomessa syntyneitä lapsia. Heitä on maassamme vielä suhteellisen vähän, koska Suomesta tuli maahanmuuttomaa vasta 2000 luvulla, ja maahanmuuttajat ovat vielä suhteellisen nuoria. Mutta maahanmuuttajataustaisten määrä tulee nousemaan joka vuosi, jonka näkee selkeästi seuraavasta kuviosta. Kuviossa näkyy selkeästi vieraskielisen ja maahanmuuttajataustaisen väestön määrän kehitys Suomessa vuosina 1990-2009. Kuviossa vieraskieliset on jaettu ulkomailla (tummempi väri) ja Suomessa syntyneisiin (vaaleampi väri). (Tilastokeskus 2012.)

Kuvio 1: Ulkomailla ja Suomessa syntyneiden vieraskielisten määrä vuosina 1990-2009

Ulkomaalaistaustaisen määrittely on se vaikeampaa kuin määriteltäessä termiä ulkomaalainen. Suomessa syntyvä lapsi voi tilastoissa olla Suomen kansalainen tai puhua äidinkielenään suomea, siksi ulkomaalaistaustaisen henkilön määrittelemiseksi tarvitaan tieto hänen vanhempiensa syntyperästä. Suomessa oli vuoden 2009 lopussa 30 000 alle 25-vuotiaasta henkilöä, joiden molemmat vanhemmat, tai ainoa tilastoitu vanhempi, olivat syntyneet ulkomailla. Tilastojen perusteella voidaan sanoa, että Suomessa syntyneistä alle 25-vuotiaista ulkomaalaisistaustaisista henkilöistä noin joka toinen on taustaltaan eurooppalainen, joka neljäs aasialainen ja joka neljäs afrikkalainen. Vuoden 2009 lopussa niistä ulkomaalaistaustaisista, joiden molemmat vanhemmat asuvat Suomessa, alle 10-vuotiaiden osuus on 70 prosenttia ja täysi-ikäisten osuus vain kaksi prosenttia. (Tilastokeskus 2011.)

Täytyy myös aina muistaa, että maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. He ovat lähteneet hyvin monista eri maista ja erilaisista kulttuureista, joista osa on lähellä ja toiset taas kovin kaukana suomalaisesta elämänmenosta. Suomeen muutetaan myös hyvin erilaisista syistä ja muuttajilla on erilaiset koulutustaustat. He ovat eri-ikäisiä, eri sukupuolta ja perheissä on erilaiset rakenteet ja syntyvyys. Kaikki nämä vaikuttavat siihen, millainen on maahanmuuttajien suhtautuminen vapaa-aikaan ja harrastamiseen. (Joronen 2009, 20.)

2.1 Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset nuoret

Termejä on monia, kun puhutaan kulttuuriselta tai etniseltä taustaltaan, ihonvärittään tai perhetaustaltaan valtaväestöstä poikkeavista nuorista tai heidän vanhemmistaan. Käytetyimmät termit tällä hetkellä ovat maahanmuuttaja, maahanmuuttajataustainen, monikulttuurinen nuori, uussuomalainen, toinen sukupolvi tai etninen vähemmistö. (Haikkola 2012, 26.) Muita käytettyjä termejä ovat vieraskielinen, ulkomaalainen, siirtolainen, ulkomaalaistaustainen, toisen polven maahanmuuttaja tai toisen polven ulkomaalainen (Tilastokeskus 2011).

Erityisesti nuorisotutkimuksissa on yleistynyt termi monikulttuurinen nuori tai monikulttuuriset nuoret. Termi pitää sisällään ulkomailla ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaisten vanhempien lapset, kansainvälisesti adoptoidut tai nuoret, joista vähintään toinen vanhempi on ulkomailla syntynyt. Termiä on kritisoitu erityisesti siitä, että nuoret itse määrittelevät harvemmin itseään monikulttuuriseksi nuoreksi. (Hakarinen, Honkasalo & Souto & Suurpää 2009, 7.)

Minä käytän opinnäytetyössäni termejä maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen lapsi ja nuori. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ihmistä, joka on syntyperältään ulkomaan kansalainen ja muuttaa asumaan toiseen maahan. Maahanmuuttaja voi olla toisen maan kansalainen tai olla ilman kansalaisuutta, tai hän voi olla myös pakolainen, siirtolainen, paluumuuttaja tai

turvapaikanhakija. (Talib, Löfström & Meri 2004, 20.) Maahanmuuttajataustaisella lapsella ja nuorella tarkoitetaan puolestaan maahanmuuttajien Suomessa syntyneitä lapsia (Tilastokeskus 2011). Määrittäminen ei ole helppoa, mutta olen päätenyt näihin termeihin, koska ne ovat mielestäni selkeimpiä ja kattavimpia. Ne ovat myös käytetyimpiä termejä tällä hetkellä niin tutkimuksissa ja yleisissä keskusteluissa. Opinnäytetyöni kohdistuu erityisesti maahanmuuttajiin ja heidän lapsiinsa, eli maahanmuuttajataustaisiin lapsiin; ei esimerkiksi adoptiolapsiin tai lapsiin, joilla toinen vanhempi on suomalainen.

3 Harrastaminen

Wikisanakirjan (2013) mukaan harrastaminen on kiinnostavan asian tekemistä, tavallisesti vapaa-aikana, ja se on myös toistuvaa tai säännöllistä. Lapset määrittelevät harrastamistaan usein sen mukaan, mitä he itse harrastavat. Nuoret voivat mieltää harrastamiseksi aktiivisen harrastamisen lisäksi myös tekemiset yksin ja ystävien kanssa. (Helve 2009, 250.) Nuorille vapaa-aika on koulun tai työn ulkopuolista aikaa, johon ei kuulu myöskään läksyjen tai kotitöiden tekeminen. Vapaa-ajan pitäisi olla sitä aikaa, kun voi tehdä itselleen tärkeäksi kokemiaan asioita (Harinen 2005, 38.)

Harinen viittaa Furusten (1999, 157-158) tutkimukseen, jossa tuli esiin, että nuorten vapaa-ajanviettotavat voivat erota suuresti toisistaan. Voidaan puhuakin erilaisista vapaa-ajan kulttuureista, jotka liittyvät yhä enemmän yksilön koko elämäntapaan. Vapaa-ajalla on tärkeä merkitys nuorten elämässä erityisesti sosiaalisen hyväksymisen ja sitä kautta itsetunnon ja identiteetin kehittymisen näkökulmista. Vapaa-aikaa voidaan pitää yhtenä hyvän elämän mittarina ja nuorilla sen ulkopuolelle jääminen voi merkitä voimakasta emotionaalista osattomuuden kokemusta. Kunnan tulisi taata kaikille asukkailleen yhtäläiset mahdollisuudet osallistua erilaisiin tapahtumiin ja toimintoihin. (Harinen 2005, 38.)

Harrastamisesta on nykyaikana tullut tärkeä osa nuorten elämää. Harrastaminen koetaan vanhempien ja koulun ohella tärkeäksi lapsen kasvattajaksi. (Metso 2004, 181-182.) Hoikkalan mukaan Suomessa harrastaminen vaikuttaa välistä olevan jo pakollista. Lasten harrastamista pidetään nykyisin jopa vanhempien kunnollisuuden mittarina: hyvät vanhemmat ohjaavat lapsiaan harrastuksiin. Harrastamattomuus voidaan nähdä jonkinlaisena pysähtyneisyytenä. (Hoikkala 1993, 92-95.) Joidenkin vanhempien mielestä harrastaminen on hyvää vapaa-aikaa, jossa nuori oppii erilaisia taitoja: se edistää hyviä sosiaalisia suhteita ja pitää nuoret poissa kontrolloimattomista ja ei-toivotuista vapaa-ajanvieron tavoista ja epätoivotusta seurasta. Harrastaminen on hyvä keino seurata lapsensa vapaa-aikaa, olla mukana siinä ja oppia tuntemaan myös lapsensa ystävät. (Aaltonen, Kivijärvi & Peltola & Tolonen 2011, 50-51.)

3.1 Harrastamisen etuja

Harrastukset ovat tätä päivää ja kuuluvat nykypäivän lasten elämään suomalaisessa kulttuurissa. Harrastuksilla on suuri merkitys niin koulunkäyntiin kuin muuhunkin nuoren tai lapsen sosiaalisiin ja henkisiin valmiuksiin. Ne toimivat kasvattajina, tukena ja vastapainona koulunkäynnille, lisäävät pitkäjänteisyyttä, virkistävät, avartavat, vahvistavat itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja. Harrastuksilla voi olla nykyisin myös suuri merkitys silloin, kun haetaan opiskelutai työpaikkaa, sillä niiden avulla voi erottua koulutus- ja työmarkkinoilla. (Metso 2004, 181-183.) Vapaa-aika ja sen toiminta voi olla hyvinkin keskeinen asia erityisesti maahanmuuttajien kotoutumisessa (Anttila 2007, 36).

Lapselle on tärkeää oppia uusia taitoja, koska se edistää lapsen itsenäisyyttä ja vahvistaa omanarvontuntoa. Lapsi voi kokea alemmuudentuntoa, kun ei osaa tietynlaisia taitoja. Lapselle on tärkeää huomata, että hän ei voi olla kaikessa hyvä, mutta voi olla hyvä toisissa asioissa. Lapsen on tärkeää myös saada kiitosta ja tunnustusta suorituksistaan, koska se vahvistaa positiivista minäkäsitystä. (Pulkkinen 2002, 117.) Pulkkinen viittaa Mahoneyn ja Stattin tutkimukseen, jonka mukaan harrastuksilla on myönteistä vaikutusta, jos ne kehittävät taitoja, kannustavat yhteistyöhön, antavat onnistumisen ja asioiden valmiiksi saattamisen kokemuksia, tuottavat mielihyvää, kehittävät säännöllisyyttä ja järjestäytymistä ja tarjoavat aikuissuhteita (Pulkkinen 2002, 258).

Lapsen kotoutumisprosessissa on tärkeää löytää hänelle kavereita. Tärkeä paikka solmia ystävyyssuhteita koulun ohella on vapaa-aika ja harrastukset. Vapaa-ajan toiminta on tärkeä paikka muun muassa siksi, että lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja tutustuu suomalaisiin toimintatapoihin. Lasten harrastaminen voi olla vieras käsite maahanmuuttajavanhemmille ja harrastuksen verkostot voivat olla täysin erilaiset, kuin perheen lähtömaassa tai niitä ei ole ollut lainkaan. Siksi on tärkeää löytää yhdessä vanhempien kanssa erilaisia keinoja auttaa lasta saamaan ystäviä, ja yksi niistä keinoista on harrastaminen. (Korpela 2010, 45-46.) Koulussa maahanmuuttajalapsi voi joutua usein myös kiusatuksi ja ystäviä voi olla vaikea saada, silloin ohjattu vapaa-ajan toiminta voi olla tärkeä keino luoda kontakteja suomalaisiin nuoriin (Räty 2002.170).

Harrastaminen ja sosiaaliset suhteet lisäävät nuorten emotionaalista ja sosiaalista pääomaa sekä lisää luottamusta ja juurtumista yhteisöön ja yhteiskuntaan, osallistumisen ja vuorovaikutuksen kautta. Kun ihmiset tekevät asioita yhdessä, lisää se heidän luottamustaan toisiinsa ja näin he pystyvät huomioimaan myös toisensa paremmin. Tämä lisää hyvinvointia ja onnellisuutta. Aktiivisesti harrastaminen auttaa nuorta positiivisen identiteetin rakentamisessa, mikä edesauttaa nuorta selviämään elämässään (Helve 2009, 252,256).

Erityisesti maahanmuuttajataustaiset nuoret pitävät harrastuksia koulun ohella hyvänä kanavana saada ystäviä. Koulussa, jossa on usein jo valmiit ryhmittymät, voi nuorilla olla vaikeaa löytää omaa paikkaansa, mutta koulun ulkopuolellakin voi olla vaikeaa löytää ystävää ilman sopivaa tutumiskontekstia. Harrastusten etuna on se, että se on yleensä vapaaehtoista toimintaa, ja niissä nuoret ottavat toisensa mukaan ryhmään ja toimintaan avoimemmin kuin koulussa. Harrastusten avulla pidetään yllä myös hyvää kuntoa, koetaan tekemisen ja innostumisen iloa, sekä annetaan mielen levätä. Harrastamisella on nuorelle positiivinen vaikutus niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti. (Anttila 2007, 28.)

Nuoret kokivat että harrastukset auttavat erityisesti ystävien saamisessa, se oli helpompaa kuin koulussa. Ystävien saaminen voi olla vaikeaa molemmissa, koska molemmissa voi olla valmiit ryhmittymät ja hierarkiat (Keskisalo 2003, Ollikainen 2007). Koska harrastukset pohjautuvat yleensä vapaaehtoisuuteen, niin niissä ryhmään pääseminen voi olla helpompaa. Harrastuksissa nuoret näkevät toisensa lähempää, mikä mahdollistaa eri-ikäisten ja koulussa tuntemattomien tutustumisen. Tutustuminen on mahdollista erityisesti joukkuelajeissa ja näyttelemisessä. Tätä ei tapahdu yksinäisissä harrastuksissa, kuten lukemisessa, mutta nettiharrastus voi luoda yllirajaisia ystävyys-suhteita. (Anttila 2007, 28-29.)

Harrastamisella on suotuisia vaikutuksia kuntoon, terveyteen, oppimiseen, itsetuntoon, keskittymiseen, ammatin ja työpaikan löytämiseen, ystävien saamiseen, kotoutumiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn jne. lista harrastamisen hyödyistä voisi olla loputon (ks. myös Pulkkinen 2002). Nuorisobarometrin tekemässä tutkimuksessa, tuli esiin että nuoret jotka tapaavat ystäviään säännöllisesti, harrastavat ja osallistuvat vapaaehtoistoimintaan, ovat tyytyväisempiä myös vapaa-aikaansa (Myllyniemi 2012, 97). Tutkimuksissa on tullut esiin myös se, että jopa vain yksi harrastus, esimerkiksi koulussa, voi toimia suojana rikollisuutta vastaa. Tähän vaikuttaa se, että harrastuksen kautta lapsen siteet koulukavereihin ja koulun aikuisiin paranevat ja lujittuvat. Mutta myös se, että onnistumisen kokemukset harrastuksissa vahvistavat itsetuntoa ja näin edistävät koulutyötä. (Pulkkinen 2002, 251.)

Nuorten mielestä harrastusympäristöt ovat paikkoja, missä ohjaajat pyrkivät edes jollain tavoin puuttumaan nuorten keskinäisiin jännitteisiin ja kiusaamiseen (Kankkunen ym. 2010, 51). Harrastaminen on myös yksi tekijä, joka suojaa nuoria päihteiden käytöltä. Nuoren elämässä on kolme perusasiaa, jotka vaikuttavan elämän mielekkyyteen. Ne ovat perhe ja ystävät, koulu ja työ sekä harrastukset, joissa voi toteuttaa itseään. On tärkeää, että nuorella on ihmisiä, joille hän on tärkeä omana itsenään. On tärkeää, että häntä kannustetaan ja hänellä on tunne omasta identiteetistään ja mahdollisuuksistaan. (Pulkkinen 2002, 182-183.)

Maahanmuuttajien ja valtaväestön erot harrastamisessa eriyttävät lasten ja nuorten arkea. Koska liikunnan harrastamisella on niin tärkeä rooli nykynuorilla, voi maahanmuuttajanuorten jääminen harrastamisen ulkopuolelle lisätä heidän erilaisuuden tunnettaan. Erilaisuutta korostaa myös se, miten suhtaudutaan harrastamiseen ja mitä harrastuksia pidetään sallittuina. Lasten harrastamisen tarvittaisiin enemmän vaihtoehtoja, esimerkiksi kevyempiä harrastamisen muotoja kilpailukeskeisen harrastamisen rinnalle. (Stenvall 2009, 97.) Liikunnasta on parhaimmillaan suurta hyötyä maahanmuuttajien kotoutumisessa, koska se vaikuttaa positiivisesti henkiseen ja fyysiseen terveyteen, kielen ja yhteiskunnan sääntöjen oppimiseen, ystävien saamiseen ja suvaitsevaisuuden lisääntymiseen. (Zacheus ym. 2012, 316.)

3.2 Harrastamisen eri muotoja

Harrastamisen muotoja on monenlaisia, mutta useimmat niistä ovat erilaisia ryhmätoimintoja. Ryhmässä toimiminen opettaa lapselle monia sosiaalisen kehityksen kannalta oleellisia taitoja. Lapsen sosiaaliselle kehitykselle on tärkeää, että hän voi toimia ryhmänsä hyväksi ja saada myös itse ryhmältä hyväksymistä ja tunnustusta. Ryhmässä toimiessa lapsi oppii omien tavoitteiden yhdistämistä yhteiseen tavoitteeseen, työnjakoa, yhteisten sääntöjen kunnioittamista, sekä oppii myös harjoittelemaan onnistumisen ja epäonnistumisen tunteiden jakamista. Ryhmä kehittää vuorovaikutustaitoja, joiden avulla lapsi oppii ymmärtämään omia sekä toisten tunteita, sekä hallitsemaan omia tunteitaan. Tärkeää on, että lapsi oppii ymmärtämään miltä jokin asia voi tuntua toisesta. (Pulkkinen 2002, 112-113.)

Liikunta on kiistatta yksi tärkeimmistä harrastusmuodoista. Suomessa liikunnan harrastaminen on melkein pä itsestäänselvyys, ja jos lapsella on yksi harrastus, se on yleensä liikunta, ja sen jälkeen tulevat muut harrastukset (Stenvall 2009, 95). Maahanmuuttajille liikuntaan osallistuminen voi olla muita harrastuksia helpompaa, koska liikunnan kieli on kansainvälinen, ja siinä pärjää huonommallakin suomen kielen taidolla. Liikunnan ja yhteisen tekemisen avulla voi saada suomalaisia ystäviä ja samalla oppia myös suomea. Liikunnan myötä oppii myös yhteiskunnan sääntöjä esimerkiksi miten toimitaan uimahallissa ja kuntosalilla. Liikunta parantaa itsetuntoa ja siitä voi saada positiivisia kokemuksia, mikä voi olla vaikeaa normaalissa arjessa. Kotoutumisen kannalta maahanmuuttajien olisi parasta harrastaa ryhmäliikuntaa yhdessä suomalaisten kanssa, näin he oppivat paremmin suomea, oppivat suomalaisen yhteiskunnan ja liikuntakulttuurin toimintatapoja. (Zacheus ym. 2012, 295-297.)

Kun nuori on urheilussa erityisen hyvä, ei kulttuuritaustalla ole enää väliä. Tämä mahdollistaa sen, että nuori hyväksytään mukaan ja kunnioitetaan hänen taitojensa takia, silloin muista erottavat seikat jäävät taka-alalle. Koulun vaihto tai muuttaminen uudelle paikkakunnalle voi olla maahanmuuttajataustaiselle nuorelle vaikea ja pelottava tilanne. Päästäkseen mukaan

uuteen ryhmään, nuoren täytyy yrittää todistaa tavallisuuttaan ja toisaalta myös erityisosaa-
mistaan suhteessa muihin. Tämä voi olla esimerkiksi pärjäämistä urheilussa tai musiikissa, ne
ovat erityistaitoja, joiden avulla voi päästä mukaan ryhmään. (Kankkunen ym. 2010, 30,32.)
Riskiolosuhteissa eläneiden lasten selviytymiseen vaikuttavat ns. suojaavat tekijät, jotka suo-
jaavat lasta kun riskit on suuret. Suojaavia tekijöitä ovat muun muassa hyvät suhteet van-
hempiin ja sukulaisiin, jotka mahdollistavat sosiaalisen pääoman syntymisen. Voimatekijät,
joka auttaa lasta selviytymään muista riskitekijöistä huolimatta, voi olla esimerkiksi musikaal-
linen ja liikunnallinen erikoislahjakkuus. (Pulkkinen 2002, 210.)

Yhteiskunnan teollistumisen myötä kädentaidot ovat heikentyneet, koska nykyisin saamme
melkein kaiken valmiina kaupoista. Kädentaitojen heikentyminen on johtanut niin sanottuun
taitovammaisuuteen. Lapsen joka ei opi kädentaitoja lapsuudessa, voi olla vaikea oppia niitä
myöhemmin. Hän ei myöskään osaa hakeutua tämän kaltaiseen toimintaan, koska hän ei tiedä
mitä iloa siitä olisi. Käsillä tekemisen osaamisen taito lisää omanarvontuntoa, se on myöskin
vapaa-ajan viettoa, kulttuurin juurtumista ja ihmisyyden korostamista. (Pulkkinen 2002, 117-
118.)

Myös musiikin vaikutusta ihmiseen on tutkittu laajasti. Aivotutkijat väittävät, että musiikki
tekee hyvää aivoille, musiikin soittaminen ja laulaminen auttaa oppimisessa, kehittää tark-
kaavaisuutta ja aivotoimintaa ja lisää jopa aivojen massaa. Musiikilla on myöskin suuri vaiku-
tus tunne-elämään ja tätä kautta ihmisen hyvinvointiin. Musiikin avulla voi turvallisesti käydä
läpi erilaisia tunteita ja sen avulla voidaan hoitaa myös masennusta. Musiikin harrastaminen
vaikuttaa positiivisesti myös kuulojärjestelmän toimintaan, motoristen taitojen kehittymiseen
ja erityisesti keskittymiskykyyn. Musiikki voi auttaa erityisesti kielten oppimisessa, koska kuu-
lo ja keskittymiskyky paranevat. Musiikin vaikutus aivoille on sitä tehokkaampaa mitä nuo-
rempana on aloittanut musiikin harrastamisen. (Karjula 2009.) Saksalaisessa tutkimuksessa
Kalevi Ahon mukaan tuli esiin miten musiikki voi vaikuttaa muun muassa lasten sosiaalisuu-
teen ja älykkyyteen. Siinä huomattiin, että musiikki vaikutti nuorten sosiaalisuuden kehit-
tymiseen, joka näkyi lisääntyneenä suvaitsevaisuutena, toisten parempana huomioimisena,
parempana ristiriitojen kestämisetä, aggressiivisuuden vähentymisenä, sekä toimi syrjäy-
tymisen ehkäisijänä ja paransi nuorten menestymistä jatko-opinnoissa. Tutkimuksessa huo-
mattiin myös, että musiikki lisäsi älykkyyttä ja paransi kouluoppimista kaikissa aineissa. Aina-
kin tämän tutkimuksen mukaan, musiikin harrastamista voidaankin pitää erittäin tärkeänä
nuoren kehitystä tukevana metodina, johon kaikilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus. (Bastian
2000.)

4 Nuoret harrastamassa ja vapaa-ajalla

Maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastukset ovat osittain samoja kuin kenellä tahansa, toisaalta myös rajoituksia on siitä, mitä ja miten maahanmuuttajataustaiset nuoret harrastavat ja osallistuvat vapaa-ajan toimintoihin; miten uskonto voi vaikuttaa harrastamiseen; ja mitkä voivat olla esteitä harrastamiselle. Maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamisaktiivisuutta on tutkittu erityisesti liikunnan ja nuorisotoiminnan piirissä. Tutkittu on myös sitä, miten maahanmuuttajataustaiset nuoret osallistuvat erilaisiin kulttuuritapahtumiin ja vapaaehtoistoimintoihin, mutta muut harrastusmuodot ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Viime vuosina on, erityisesti nuorisotyössä oltu, kiinnostuneita ja tehty myös runsaasti tutkimuksia, jotka liittyvät nuorten ja myös maahanmuuttajataustaisten nuorten osallistumisaktiivisuuteen vapaa-ajalla järjestettyihin toimintoihin. Tämä on johtunut osaltaan siitä, että nuorten aktiivinen osallistuminen on nähty tärkeäksi osaksi nuorten elämää. (Harinen 2005, 7.) Mutta myös siksi, koska nuorten mahdollisuutta osallistua erilaisiin toimintoihin pidetään tärkeänä nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä (Pyykkönen 2003, 229).

Suomessa nuorten vapaa-ajan viettotavat ja harrastaminen on pysynyt melko samanlaisena useamman vuoden ajan. Vapaa-ajassa oli ennen ja on edelleenkin tärkeintä perheen ja ystävien kanssa vietetty aika. On myös paljon keskusteltu harrastamisen mahdollisuuksista ja siitä millä keinoilla harrastamista tulisi tukea. Viime vuosina keskustelussa on nostettu esiin myös maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuudet. Nuorten näkemykset vapaa-ajasta ovat hyvin samanlaisia, oli nuori sitten maahanmuuttaja- tai suomalais- taustainen. (Myllyniemi 2009, 59.)

Zacheuksen ym.(2012) tekemässä tutkimuksessa tuli esiin, että maahanmuuttajat harrastavat liikuntaa hieman vähemmän kuin kantaväestö. Maahanmuuttajista eniten liikuntaa harrastavat nuoret ja vähiten naiset, mikä eroaa kantaväestöstä, koska kantaväestön naiset harrastavat enemmän liikuntaa kuin miehet. Tutkimuksessa tuli esiin myös se, että maahanmuuttajien liikunnan harrastamiseen vaikuttaa olennaisesti se mistä he tulevat ja mikä on tulossyy Suomessa. Ihmisillä, jotka tulevat sijainniltaan läheltä Suomea, esimerkiksi Venäjältä, on helpompaa osallistua liikuntaan. Pakolaisilla puolestaan on vaikeinta löytää sopivaa liikuntaryhmää; siihen vaikuttavat erityisesti perheen heikko tulotaso, suuret perheet tai jopa se millainen sää on. (Zacheus, Koski & Rinne & Tähtinen 2012, 157,146.)

Liikuntaa pidetään tärkeämpänä kuin kulttuuriharrastuksia, mikä on sama kuin kantaväestöllä. Maahanmuuttajaryhmistä eniten kulttuuritarjonnasta olivat kiinnostuneita naiset ja korkeasti koulutetut. Maahanmuuttajat olivat tyytymättömiä kulttuuritarjonnan suhteen, mikä voi johtua kulttuurisista eroavaisuuksista, tiedon puutteesta tai siitä että se ei kiinnosta. Kulttuuri

on hyvin kulttuurisidonnaista, ja suomalainen kulttuuri ei aina aukea maahanmuuttajille. Eniten maahanmuuttajat kävivät elokuvissa ja kirjastoissa. Muiden kulttuuripalveluiden käyttö on vähäisempää. Nuoret ja lapset tutustuivat kulttuuripalveluiden tarjontaa pääosin päiväkodin ja koulun kautta, omalla ajalla esimerkiksi museoissa tai teatterissa käynti oli harvinaisempaa. (Joronen 2009 184.)

Maahanmuuttajataustaisten nuorten osallistuminen vapaa-ajan toimintoihin voi olla hyvin monimuotoista. Harrastukset voivat olla yksilöharrastuksia, kaveriporukoissa tai seuroissa harrastamista. Nykyisin maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat myös entistä kiinnostuneempia toimimaan järjestöissä, joiden toiminta liittyy luontoon, monikulttuurisuuteen tai ihmisoikeuksiin. (Harinen 2005, 38-45, 51,54)

Maahanmuuttajanuorten elämässä transnationaaliset eli valtioiden ylittävät perhesuhteet ja ystäväverkostot merkitsevät todella paljon ja osa heidän vapaa-ajastaan kuluu niiden ylläpitämiseen. Teknologian kehittyminen on mahdollistanut monelle maahanmuuttajalle yhteydenpidon, joskus jopa ympäri maailmaa asuviin sukulaisiin ja ystäviin. Kaikilla ei ole mahdollisuutta matkustaa tai soittaa, joten yhteydenpidosta sukulaisiin internetin kautta on tullut monelle perheelle tärkeä osa arkea. Internetissä nuoret voivat seurata myöskin kotimaansa poliittista tilannetta ja tutustua kulttuuriin kuunnellen musiikkia ja katsellen elokuvia. (Honkasalo 2011, 23.)

4.1 Harrastamisen esteitä

Muutto uuteen maahan tarkoittaa aina myös kulttuurin muutosta. Myös vapaa-aika, liikunta tai muu harrastaminen voivat olla täysin erilaisia uudessa maassa (Myrén 1999, 28). Esteet eivät ole kovin yksiselitteisiä, erityisesti kun keskustellaan maahanmuuttajista. Harrastamisen esteitä on monia, ja nämä voivat olla kulttuurisia tai yksilöllisiä (Zacheus ym. 2012, 280). Harrastamiseen voi vaikuttaa mm. kulttuurien erilaisuus, yhteisön ilmapiiri, perhe, kielitaito, taloudellinen tilanne, uskonto, ystävät, sää, tarjonta, ohjaajat, tietämättömyys, tiedotus, ennakkoluulot. Harrastamisen esteiden poistaminen ovat osa yhdenvertaisuutta, mitkä pitäisi ottaa huomioon pohdittaessa vähemmistönuorten osallisuuden mahdollisuuksista.

Liikunnasta ja liikkumattomuudesta puhutaan tänä päivänä todella paljon. Erityisen huolissaan ollaan siitä, että suomalaiset eivät liiku riittävästi ja tämä johtuu arkiliikunnan vähentymisestä. Nuorten liikkumista vähentää erityisesti yhä lisääntyvä media- ja viihdekulttuuri. Nuorten harrastaminen urheiluseuroissa on lisääntynyt, mutta kokonaisliikuntamäärä on vähentynyt. (Junkala & Lallukka 2012, 9.)

Rahanpuute on yleisin este harrastamiselle, mikä johtuu siitä että monen maahanmuuttajaperheen työllisyys ja taloudellinen tilanne voi olla todella huono ja rahaa harrastamiseen ei ole. Syynä voi olla myös se, että ei olla totuttu maksamaan esimerkiksi liikunnasta. Omassa maassa liikunta on ollut vapaamuotoista toimintaa kavereiden kanssa, kun Suomessa liikunnan harrastaminen on sidoksissa seuratoimintaan. Zacheuksen ym. tutkimuksessa tuli ilmi, että liikunnan harrastamisen esteitä olivat myös ajan puute erityisesti naisilla, joiden aikaa vie perheen hoitaminen ja kotityöt, mutta myös laiskuus, saamattomuus, ystävien puute, huono suomen kieli ja kylmä talvi. Suurimmaksi esteeksi maahanmuuttajat kokivat kuitenkin sosiaalisen verkoston puuttuminen ja heikon suomen kielen taidon, on vaikea lähteä yksin harrastamaan kun ei osaa kieltä eikä tiedä miten toimia missäkin tilanteessa. Suomen kieli vaikuttaa olennaisesti jo siihen, miten harrastus on mahdollista löytää. Nuoret kokivat erityisesti esteeksi liikunnassa sen kilpahenkisyyden. (Zacheus ym. 2012, 279-280.)

Nuorille tehdyssä tutkimuksessa tuli esiin harrastamisen kalleuden lisäksi myös se, että harrastukseen on vaikea päästä ja vanhemmat vastustavat harrastustoimintaan osallistumista tai kieltävät sen (ks. myös Myllymäki 2009). Nuorilla esteet voivat olla myös psykologisia, esimerkiksi he voivat kokevat olevansa epäpäteviä, eivät ole riittävän motivoituneita, tai heillä ei ole riittävästi tietoa. Huonosti suomea puhuvat, kokivat esteiksi myös sen, etteivät saaneet riittävästi tietoa harrastusmahdollisuuksista ja siitä miten niihin voi osallistua (ks. myös Harinen 2005). Nämä nuoret myös kokivat, että he eivät saaneet riittävästi apua esimerkiksi sosiaalityöntekijältä harrastuksen löytämiseen. Harrastuksen löytyminen jäi silloin heikosti suomea taitavalle nuorelle, jolloin se on ymmärrettävästi erittäin haasteellista. (Anttila 2007, 33-34.)

Stenvallin (2009, 95-96) tutkimuksen mukaan kaikkein vähiten harrastivat somalialaiset lapset ja erityisesti tytöt. Syitä tähän hän näkee monia, mm. isot perheet, heikot taloudelliset resurssit, yksinhuoltajuus, islam sekä kantaväestön ennakkoluulot ja syrjintä. Somalialaiset vanhemmat kokevat myös ongelmaksi suomalaisten nuorten vapaan yhdessäolon, vapaan seksuaalisuuden ja alkoholinkäytön. Myös luottamuksen puute suomalaisiin viranomaisiin ja pelko suomalaista yhteiskuntaa kohtaan vaikuttaa siihen että ei uskalleta päästää lapsia harrastamaan, vaikka harrastus itsessään olisi sallittua. (Tiilikainen 2003, 179-183.) Nuorten harrastustoiminta tapahtuu yleensä myös paikoissa ja seurassa, jotka ovat vanhemmille tuntemattomia, mikä voi aiheuttaa ongelmia, jos se ei ole kulttuurin mukaan soveliaista (Harinen 2005, 38).

Myllyniemen tutkimuksessa tuli esiin, että nuoret kokivat lähellä järjestetyn toiminnan mielenkiintoiseksi, mutta eivät kuitenkaan kokeneet, että kotityöt tai pitkät etäisyydet rajoittaisivat osallistumista. Tutkimuksessa ilmeni, että taloudellisten ja vanhempien vastustuksen lisäksi myös läksyjen määrä voi estää harrastamista. Osa koki myös, että järjestötoiminta oli

vanhanaikaista, tai kokivat suomalaisnuoria useammin toiminnan pelkäksi leikkimiseksi. (Myllyniemi 2009, 59.)

Honkasalon (2011) haastatteli tutkimukseensa maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja nuorisotyöntekijöitä sekä tutki pääkaupunkiseudulla järjestöjen ja nuorisopalveluiden tekemää tyttötyötä. Tutkimuksessa tuli esiin, että maahanmuuttajataustaisten tyttöjen osallistumattomuus nuorisotilojen avoimeen toimintaan voi johtua myös siitä, että vanhemmat eivät tiedä riittävästi nuorisotyöstä ja pitävät toimintaa ”epämääräisenä olemisena”, eivätkä pidä sitä näin ollen tärkeänä. Yksi syy osallistumattomuuteen voi olla myös nuorisotyön poikakeskeisyys: toiminta on suunnattu enemmän pojille kuin tytöille, ja siksi se ei kiinnosta tyttöjä. (Honkasalo 2011, 126.) Esteiksi osallistumiselle vapaa-ajan toimintoihin nuoret mainitsivat myös vetäjien ja toisten nuorten ennakoluulot (Harinen 2005, 38-45).

Kulttuuriharrastuksiin osallistumisen esteitä olivat ennakoluulojen ja syrjinnän lisäksi tiedon puute, taloudelliset resurssit ja vanhempien rajoitukset. Tiedonsaanti on ongelma kaikille maahanmuuttajataustaisille nuorille, ja myös vanhemmat kokivat saavansa liian vähän tietoa nuorisotalojen toiminnasta, kulttuuritapahtumista ja konserteista (ks. myös Joronen 2009). Tätä ongelmaa eivät esimerkiksi kunnat ja järjestöt näe aina niin suureksi, että kohdentaisivat tiedotusta maahanmuuttajiin, koska ne mieltävät tasa-arvoisemmaksi toimintatavaksi tasapuolisen tiedottamisen kaikille. (Honkasalo ym. 2007, 22-36.) Jorosen (2009, 184) mukaan myös erilainen kulttuuri, kiinnostamattomuus ja se, että ei ole ystävää kenen kanssa voisi mennä, ovat suurimpia syitä siihen, että maahanmuuttajat eivät käy teattereissa ja konserteissa.

Esteenä voi olla myös rasismi, joka on yllättävän yleistä liikunnan ja urheilun parissa. Yleisintä on nimittely vastustajan, yleisön tai vanhempien taholta. Joskus voi maahanmuuttajalla olla jopa vaikeuksia päästä mihinkään joukkueeseen tai ryhmään. (Aaltonen, Joronen & Viita 2009, 146.) Honkasalon tutkimuksessa tuli esiin myös se, että nuorisotalojen työntekijät eivät yleensä huomaa rasismia, eivätkä osaa puuttua siihen (Honkasalo 2007, 57).

4.2 Uskonnon ja kulttuurin vaikutus

Haluan oppaassani antaa ohjeita myös siitä miten uskonto voi vaikuttaa harrastamiseen ja miten se voidaan huomioida niin, että harrastaminen olisi kaikille mahdollista. Uskonto ei ole aina este, vaan se on asia, mikä voidaan huomioida niin, että esimerkiksi muslimityttö voi osallistua harrastukseen. Uskonnon, ja erityisesti islaminuskon, merkitystä korostetaan mielestäni liikaakin tänä päivänä erityisesti maahanmuuttajatyttöjen harrastamisessa. Monesti taustalla ei ole oikeaa tietoa, vaan olettamuksia. Toimitaan tämän pohjalta ja ei huomioida sitä, että jokainen perhe on erilainen. Haluan tuoda esille tässä myös sen, miten maahan-

muuttajanuoret kokevat uskonnon merkityksen ja miten se vaikuttaa heidän elämäänsä. Se mitä kauemmin perhe on asunut Suomessa ja mitä paremmin osaavat suomea, vaikuttaa heidän positiiviseen suhtautumiseensa muun muassa lasten taideaineiden opiskeluun (Muhammed 2009, 134-135).

Honkasalon (2011) tekemissä tyttöjen haastatteluissa tuli esiin, että uskonnosta on tullut osalle nuorista tärkeämpi osa identiteettiä Suomessa, kuin mitä se oli heidän kotimaassaan. Kotimaassa uskontoa pidettiin pikemminkin itsestään selvyytenä, sitä ei tarvinnut erikseen pohtia. Uudessa kotimaassa uskontoa joutuu miettimään toisenlaisesta näkökulmasta, koska myös vanhempien suhtautuminen uskontoon on muuttunut. Honkasalon tutkimuksessa nousi esiin erityisesti uskonnollisten asioiden herkkyyks, nimenomaan musliminuorten elämässä. Uskonto ja uskonnollisuus nousivat merkittäviksi elämää jäsentäviksi tekijöiksi. Vapaa-ajantoiminnoissa koettiin tärkeänä sellainen nuorisotoiminta, joka huomioi nuorten erilaiset kulttuurit ja taustat ja kunnioittaa niitä. Maahanmuuttajataustaiset tytöt pitivät tärkeänä, että tyttöryhmissä olisi myös suomalaistaustaisia tyttöjä, koska silloin olisi mahdollisuus kulttuurienväliseen ystävystymiseen. (Honkasalo 2011, 17-19, 94.)

Muslimiperheet ovat keskenään erilaisia, ja kysymys siitä millaista musiikkia muslimi voi kuunnella tai soittaa, tai miten suhtaudutaan kuvaamataiteisiin, on hyvin monitulkintainen. Suhtautuminen musiikkiin vaihtelee sen täydestä kieltämisestä täysin sen täyteen sallimiseen, riippuen täysin perheestä. Islamissa suhtaudutaan yleisesti myönteisesti musiikkiin, vain tietynlainen musiikki voi olla kiellettyä. Kun musiikissa lauletaan vapaista sukupuolisuhteista, alkoholista, huumeista, tai muuten epäislamilaista asioista tai ovat kristillisiä, on se kiellettyä osalla muslimeista. (Lehtinen 2008, 88.) Muhammedin (2011, 134) mukaan islamin tiukimmat suuntauksukset kieltävät niin sanotun ”viettelevän” musiikin, ja sallivat vain uskonnollisten tekstien lausumisen musiikin tahdissa. Lehtisen mukaan kuvaamataiteissa tulkinta on myös hyvin monimuotoista ja perheestä riippuvaa. Islamin yleisen periaatteen mukaan se kieltää kuitenkin patsaiden ja ihmistä tai eläintä esittävien muotokuvien tekemisen. Mutta nämä asiat ovat aina neuvoteltavissa vanhempien kanssa, ja lapset voivat muovaila eläimen sijasta vaikka kupin. Islam ei estä lasta harrastamasta taiteita, mutta joitakin asioita voidaan taideopetuksessa muuttaa, niin että se ei loukkaa islamin säädöksiä. (Lehtinen 2008, 89.)

Liikunnassa voi olla myös asioita, mitä voidaan huomioida kun kyseessä on musliminuori. Tyttöille on yleensä sallittua käyttää verkkareita ja t-paitaa, sekä huivia, niiden tyttöjen osalta jotka huivia käyttävät. Lehtisen mukaan muslimit eivät saa esiintyä alasti tai edes alusvaatteissa toisten edessä, joten vaatteiden vaihtoon tulisi järjestää erillinen tila. Myös peseytymisen tulisi järjestää niin, että tytöt voisivat käydä suihkussa yksin. Erityisesti tyttöjen uinti voi tuottaa ongelmia, koska sitä voi olla hankala järjestää joitain muslimeja tyydyttävällä tavalla.

(Lehtinen 2008, 89.) Muhammedin (2011, 135) mukaan tyttöjen uimisessa suurin ongelma on paljastavan uimapuvun käyttö poikien tai miesten ollessa samassa tilassa.

Maahanmuuttajataustaisten, erityisesti tyttöjen vapaa-aikaa ja harrastamista voi rajoittaa myös ikivanha tapa ja ajatusmaailma siitä, että perheen kunnia riippuu perheen naisten ja tyttöjen käytöksestä. Tätä kunnia-käsitteeseen pohjautuvaa naisten ja tyttöjen kontrollointia ja alistamista kutsutaan yleisesti kunniaväkivallaksi, minkä pahin muoto on kunniamurha. Kunnia-käsityksen mukaista käyttäytymistä esiintyy muun muassa Lähi-idän ja Itä -ja Pohjois-Afrikan alueilla, erityisesti kurdeilla mutta myös kosovolaisilla ja eri maiden romaneilla. Perheen kunnia säilyttäminen voi olla näille perheille äärimmäisen tärkeää koska se määrittää perheen aseman yhteisössä ja kunniaton perhe voidaan jopa poistaa yhteisön ulkopuolelle. Kunnia on yhtä kuin miehen kunnia ja miehen kunnia on yhtä kuin perheen naisten siveellisyys. Naiset voivat käytöksellään tuhota koko perheen kunnian. Jotta perheen ja suvun kunnia ja uskottavuus säilyisivät, kontrolloidaan erityisesti tyttöjen käyttäytymistä, koska keskeisintä on, että tyttöjen tulee käyttäytyä siveellisesti. (Ala-Lipasti 2009, 17, 21-22, 86.)

Vapaa-ajan merkitykset ovat myös hyvin vahvasti kulttuurisia ja sukupuolittuneita. On kulttuureja, joissa ei tunneta vapaa-ajan käsitettä lainkaan, ja kulttuureja missä esimerkiksi tyttöjen kuuluu vapaa-ajalla auttaa kotitöiden tekemisessä kotona. Erityisesti niillä nuorilla jotka tulevat Lähi- ja Kaukoidästä, oli vaikeuksia osallistua järjestettyihin toimintoihin, koska oma perhe ja muut omanmaalaisten suhtautuivat esimerkiksi nuoripalveluiden järjestämään toimintaan torjuvasti (Harinen 2005, 38, 62-63).

4.3 Rasismi ja syrjintä

Rasismien klassisen määritelmän mukaan se koostuu kuvitelmista, joiden mukaan tietty ihmisryhmä on toista ryhmää moraalisesti, älyllisesti ja kulttuurisesti ylempänä ja tämä on myös periytyvää (Jasiskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 29). Rasismien tarkoitus on kieltää tai rajoittaa tietyn etnisen ryhmän tai sen jäsenten ihmisoikeuksia, ryhmän todellisten tai kuvitteellisten etnisten, uskonnollisten tai kulttuuristen ominaisuuksien vuoksi. Rasistinen rikos voi olla joko fyysistä väkivaltaa tai verbaalisesti tapahtuvaa toisen alistamista. (Schubert 2007, 31.)

Syrjintä on osa rasismia. Ryhmän suosiminen toisen ryhmän kustannuksella on syrjintää. Syrjintää voi olla välitöntä tai välillistä. Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan ihmisen tai ryhmän erilaista kohtelua perustuen kiellettyihin perusteisiin, esimerkiksi ihonväriin, uskontoon tai kulttuuristaan. Kun ihmistä kohdellaan näennäisesti tai muodollisesti samalla tavalla, mutta kohtelu johtaa syrjintään, on se välillistä syrjintää. Välillistä syrjintää on kun jokin käytän-

tö tai päätös laittaa ihmisen ja ryhmän eriarvoiseen asemaan (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 29.; Makkonen 2003, 11.)

Syrjinnän eri muotoja ovat nimittely, ryhmän ulkopuolelle jättäminen, ennakkoluuloinen ja epäystävällinen kohtelu, väkivalta ja sillä uhkailu. Nuorille tehdyn verkkokyselyssä tuli esille, että syrjinnän kaikkia muotoja esiintyy eniten koulussa, sitten kadulla, kolmanneksi eniten erilaisissa vapaa-ajan toiminnoissa ja harrastuksissa, netissä, mutta myös kotona. Syrjiä on yleisimmin kiusatulle tuttu lapsi tai nuori, mutta ei oma kaveri ja paikkana yleisimmin koulu. Kun syrjitty on ulkoisesti erilainen, tapahtuu syrjintää myös vieraiden nuorten ja aikuisten taholta. Koulussa ja koulun ulkopuolella kiusaamisen riskiryhmään kuuluvat maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. Kaikkein eniten syrjintää joutuu kohtaamaan kaikissa syrjinnän muodoissa, kaikissa toimintaympäristöissä ja kaikilta tahoilta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. (Kankkunen, Harinen & Nivala & Tapio 2010, 23-25)

Tilastojen mukaan joka kolmas Suomessa asuva maahanmuuttaja on kokenut väkivaltaa, näistä viidennes on kokenut väkivaltaa juuri maahanmuuttajataustansa vuoksi. Somalialais-, turkkilais- ja iranilaistaustaiset ovat yleisimmin joutuneet kokemaan rasismia tai väkivaltaa Suomessa. (Väänänen ym. 2009, 63.) Rasismilla on hyvin negatiiviset vaikutukset ihmisen hyvinvoinnille. Rasismi voi aiheuttaa ihmiselle stressiä, turhautumista, leimautumista, eristäytymistä, terveysongelmia, heikon itsetunnon, kielteisen minäkuvan syntymistä, fyysisiä vammoja, viedä toimintakyvyn ja estää tiedon saantia (Rastas 2009, 56-57; Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 40-45.) Rasismi voi vaikuttaa maahanmuuttajataustaisten nuorten sosiaaliseen eristämiseen, joka näkyy varauksellisena suhtautumisena ja epäluulona suomalaisia kohtaan. Se voi vaikuttaa myös niin, että nuoret välttelevät suomalaisnuoria, eivät puhu heidän kanssaan, eivät kerro perheestään tai muista asioistaan, koska pelkäävät suomalaisnuorten vihamielistä ja pilkallista suhtautumista. (Souto 2011, 143)

Tutkimusten mukaan syrjintäkokemukset vaikuttavat lasten ja nuorten elämään hyvin negatiivisesti. Syrjintä voi aiheuttaa sulkeutuneisuutta, ahdistusta, masennusta, vihaa ja katkeruutta, se lisää yksinäisyyden tunnetta sekä voi muuttaa käsitystä itsestä, muista ihmisistä ja ympäröivästä maailmasta. Se herättää ihmisissä epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia. Toki kokemukset voivat myös ajan myötä muuttua kasvattavaksi tekijäksi ja herättää halun taistella epäoikeudenmukaisuutta vastaan. (Kankkunen ym. 2010, 51.)

Päästäkseen suomalaisnuorten kanssa samaan ryhmään maahanmuuttajanuoren täytyy suomalaistua, olla aloitteellinen, rohkea ja osata vitsailla monikulttuurisilla asioilla. Maahanmuuttajataustaisille nuorille on vaikeaa rikkoa jo ennalta määrätty ulkomaalaisuuden leima. Rasismi näyttäytyy nuorille erityisesti siinä, että toiset tietää jo etukäteen kuka maahanmuuttajataustainen nuori on, kuinka hän käyttäytyy ja mihin hän kuuluu. (Souto 2011, 197.) Maahan-

muuttajanuorista pojat kokevat enemmän rasismia kuin tytöt. Rasismi näyttäytyy kiusaamisena ja nimittelynä, mutta suurin osa on piilorasismia. Tämän nuoret ovat huomanneet ihmisten vihaisista katseista. Rasismi ja syrjintä voivat johtaa siihen, että nuoret eivät voi pelon takia liikkua vapaasti, vaan liikkuvat vain paikoissa, jotka kokevat turvallisiksi. (Talib & Lipponen 2008, 134.) Syrjinnän kohteeksi joutuvat maahanmuuttajat ovat yleensä niitä, jotka erottuvat ulkoisesti muista, mutta myös ne maahanmuuttajat, jotka eivät osallistu muiden nuorten yhteisiin tapahtumiin ja menoihin. Haastatteluissa nuoret toivat esille, että erilainen etninen tausta oli erottava tekijä nuorten keskuudessa ja syrjintään johtava asia. Jotkut nuoret jopa pitivät itsestään selvänä syrjintää etnisen erilaisuuden vuoksi. (Kankkunen ym. 2010, 27.)

Nuoret toivovat, että nuorille järjestettäisiin enemmän monikulttuurista toimintaa, jossa eri kulttuuritaustaisista tulevat nuoret voisivat tutustua toisiinsa. Henkilökohtaisen kontaktin saaminen toisiin kulttuureihin vähentää ennakkoluuloja ja epäluuloa (Harinen, Keskisalo & Perho, 2001, 224). Yhteinen tekeminen voisi edes auttaa eri kulttuuritaustaisten nuorten tutustumista toisiinsa, sitä kautta heidän ystäväystymistään ja näin vähentää ennakkoluuloja. Ennakkoluulot on suurin este maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten vähäiseen kommunikointiin. (Kautto 2009, 71) Myös Pratesin mielestä parasta rasismia vastaan on, kun eri taustaiset lapset ja nuoret tekevät ja toimivat yhdessä. ”Siinä kaadetaan raja-aitoja, eikä muureja pääse rakentumaan”, totesi Pratesi Yhteiset Lapsemme -seminaarissa syksyllä 2012. (Marttinen 2013, 21.)

Nuorten muslimien konferenssissa, josta uutisoitiin Ylen uutisissa 25.9.2010, keskusteltiin siitä, miksi musliminuori jää ilman opiskelupaikkaa. Maahanmuuttajataustaiset nuoret joutuvat tekemään koulun eteen enemmän töitä pärjätäkseen, koska eivät aina pysty saamaan tukea kielitaidottomilta vanhemmiltaan. Rasismi voi myös vaikuttaa koulunkäyntiin, ja sen jättämät arvet voivat viedä vuosiksi kiinnostuksen koulutukseen. Vaikeinta koulunkäynti on nuorena maahan muuttaneilla, mutta myös muut voivat kokea turhautumista, koska kokevat että heillä ei ole samoja mahdollisuuksia kuin muilla nuorilla. Inga Jasinskaja-Lahden mukaan rasismi ja syrjintäkokemukset ovat voimakkain yksittäinen selittäjä maahanmuuttajien huonolle sopeutumiselle Suomeen, koska syrjintä on niin yleistä myös työmarkkinoilla. (Junka 2010.)

Maahanmuuttajanuoret Suomessa 2009 -tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanuorilla on motivaatiota opiskella, kansainväliset verkostot, kielitaitoa ja kulttuurien tuntemusta, mutta ei halua jäädä Suomeen. Ulkomaille vetävät paremmat mahdollisuuden pärjätä ja kehittyä, tavoittaa jotakin suurempaa. Maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetti on kansainvälinen, ja heillä on usein sukulaisia muissa maissa, mikä helpottaa myös muuttoa. Ulkomaille työntää myös syrjintä ja rasismi, mikä voi olla esteenä jatkokoulutuspaikan ja työn saannissa. Erityisesti somalialaistaustaisilla nuorilla suurin syy muuttaa pois Suomesta, on syrjintä ja rasismi. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2009.)

4.4 Syrjäytyminen

Miten syrjäytyminen määritellään, riippuu tutkijasta. Sanalla voidaan tarkoittaa yksilön tai kotitalouden joutumista taloudellisesti ja sosiaalisesti ongelmallisiin olosuhteisiin, joista mahdollisuudet vapautua ovat heikot (Tilastokeskus 2011). Granfeltin (1998, 77-82) määrittelyn mukaan syrjäytymisellä tarkoitetaan henkilön joutumista syrjään normaaleista sosiaalisista suhteista, työstä, koulutuksesta tai yhteisöllistä toiminnasta. Myrskylä määrittelee syrjäytymisen ”laveaksi ilmiöksi, jolla tarkoitetaan usein laajaa psyykkis-aineellista ongelmakokonaisuutta, henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle tai erilaisia päihderiippuvuuksia ja rikollisuuden muotoja”. Syrjäytyneeksi nuoreksi voidaan määritellä myös 15-19-vuotias henkilö, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa, tai koulutus- tai työpaikkaa. (Myrskylä 2012, 2.)

Syrjäytyminen liittyy läheisesti maahanmuuttoon ja kotoutumiseen, siitä kertovat surulliset tilastot. Maahanmuuttajanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytymisriski on paljon suurempi kuin kantasuomalaisnuorten. Melkein neljännes syrjäytyneistä nuorista on maahanmuuttajataustaisia, ja joka kolmas kouluttamaton vieraskielinen on syrjäytynyt. Kaikista nuorista syrjäytyneitä vuonna 2012 oli 4,6% ja maahanmuuttajataustaisista 20%. Suurin syrjäytymisriski on somalitaustaisilla (41,4%), kurdeilla (34%) ja arabiankielisillä (28,5%), kun suomalaisilla riski on 3,8% ja ruotsin kielisillä vain 2,8%. Vähäisin syrjäytymisriski ulkomaalaistaustaisista oli venäjän- ja persiankielisillä, mutta heilläkin syrjäytyminen oli kuitenkin paljon yleisempää kuin suomen- ja ruotsinkielisillä nuorilla. (Myrskylä 2012, 1-2.)

Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla syrjäytymisprosessi voi olla nopeampi kuin suomalaistaustaisilla. Tähän vaikuttavat maahanmuuttajien sosiaalinen asema, köyhyys ja kulttuurillinen eristäytyminen (Iivari 2006, 140.). Pakolaisperheiden lapsilla on enemmän sopeutumisvaikeuksia, kuin niiden perheiden lapsilla, jotka ovat itse valinneet muuttamisen. Tämä voi johtua traumaattisista kokemuksista lähtömaasta tai pakolaisleiriltä. (Talib & Löfström & Meri 2004, 111.)

Koulu on tärkeä paikka kun puhutaan nuorten syrjäytymisestä: se voi joko lisätä syrjäytymisen riskejä tai antaa voimavaroja. Maahanmuuttajataustaisen nuoren aloittaessa koulun, hän saattaa kokea itsensä ulkopuoliseksi, mikä onkin ihan normaalia vielä tässä vaiheessa. Ajan myötä olisi kuitenkin tärkeää, että hän tuntisi kokevansa olevansa hyväksytty ja kuuluvansa luokkaan. Jos näin ei tapahdu, voi nuori alkaa oireilemaan muun muassa häiriköimällä tai jäämällä pois tunneilta. Myös se, että toiveet esimerkiksi hyvästä koulutuspaikasta ja reali-

teetit eivät aina kohtaa, voivat vaikuttaa nuoren opiskelumotivaatioon ja jopa koulunkäynnin lopettamiseen. (Schubert 2007, 198-199.)

Ihminen voi kokea emotionaalisen yksinäisyyden lisäksi myös sosiaalista yksinäisyyttä. Sosiaalinen yksinäisyys syntyy epäonnistuneesta liittymisestä sosiaaliseen yhteisöön. Ihminen tarvitsee aina, riippumatta hyvistä suhteista vanhempiinsa, hyväksyntää myös toisilta ihmisiltä, vertaisiltaan, sekä tunnetta siitä että kuuluu johonkin. Sosiaaliseen yksinäisyyden tunteeseen kuuluu turhautumista, päämäärättömyyttä, epävarmuutta, ikävystymistä ja merkityksettömyyttä. Yksinäinen saattaa kieltää yksinäisyytensä, koska haluaa suojata itseään mahdollisilta uusilta epäonnistumisilta ihmissuhteissa. Sosiaalisesti yksinäistä voi auttaa viemällä esimerkiksi harrastukseen. (Tiikkainen 2011, 68-69.)

Nuorille ystävän merkitys on erittäin suuri. Yksin jääminen voi heikentää nuoren itsetuntoa ja sosiaalisten taitojen kehittymistä (Aaltonen ym. 2009, 92). Maahanmuuttajataustaisilla yksin jäämisen riski on suuri, mikä heikentää nuoren henkistä hyvinvointia ja estää integroitumista (Liebkind 2004, 279.) Kauton (2009,70) mukaan mihin tahansa harrastukseen on helpompi mennä yhdessä kuin yksin. Jos lapsella ei ole ystäviä, voi harrastukseen osallistuminen olla vaikeaa. Yhteinen harrastus voi kuitenkin helpottaa keskustelun aloittamista toisen nuoren kanssa, koska siinä on ainakin yksi asia mikä heitä yhdistää.

Maahanmuuttajanuori saattaa kokea itsensä ulkopuoliseksi suomalaisessa yhteiskunnassa, ja silloin on vaikea sitoutua yhteisiin sääntöihin. Nuori voi kokea itsensä ulkopuoliseksi, kun suomen kielen taito on heikko, ei ymmärrä suomalaisia kulttuuria, kokee rasismia ja ennakkoluuloja. Kun kokee tulevansa kohdelluksi epätasa-arvoisesti, se aiheuttaa turhautumista. Olisi tärkeitä saada maahanmuuttaja kokemaan, että hän on osa suomalaista yhteiskuntaa. (Räty 2002, 219)

Mitä pidempään nuoret ovat asuneet Suomessa, sitä tyytyväisempiä he olivat tutkimuksen mukaan elämäänsä täällä. Stressioireita vähensi ja tyytyväisyyttä elämään lisäsi taas se, mitä vähemmän he kokivat syrjintää, mitä enemmän saivat tukea molemmilta vanhemmiltaan ja uskoivat heitä. Hallinnan tunteeseen vaikuttivat erityisesti suomen kielen taito, äidiltä saama tuki ja se mitä vähemmän he kannattivat vanhempien auktoriteettia. Maahanmuuttajanuorten stressiä ja käytösongelmia lisäsivät syrjintäkokemukset: ne heikensivät myös itsetuntoa ja tyytyväisyyttä elämään. Mutta taas suomen kielen osaamisen ei ole huomattu lisäävät tyytyväisyyttä elämään tai vähentävän stressiä. (Liebkind & Jasinskaja-Lahti 2000, 117-120.)

Harisen mukaan osan vaikeuksista johtuu kielestä ja osa perheestä. Maahanmuuttajaperheet eivät aina pysty tukemaan lapsiaan kotoutumisessa Suomeen, sillä vanhemmat voivat olla enemmän syrjässä suomalaisesta yhteiskunnasta kuin lapset. Suomen kielen arvostus on suur-

ta, ja ilman sitä on vaikea saada töitä. Työn saantiin Suomessa vaikuttavat Harisen mukaan myös ulkoiset tekijät. Parhaiten pärjää kun on mahdollisimman suomalaisen näköinen ja oloinen, ja se on esimerkiksi somalialaisnuorille mahdotonta. (Stenroos & Tyynysniemi 2012.)

5 Perheen merkitys harrastuksen tukijana

Perheellä on keskeinen merkitys maahanmuuttajille. Vanhempien merkitys korostuu erityisesti Afrikassa ja Aasiassa syntyneillä ja pakolaisilla. Näissä kulttuureissa perheen merkitys on yleensä suurempi, kuin yksilöllisyyttä korostavassa länsimaisessa kulttuurissa, ja perheen merkitys voi myös korostua uudessa ympäristössä. (Zacheus ym. 2012, 209-213.) Siksi on erittäin tärkeää ottaa huomioon maahanmuuttajataustaisten lasten harrastamisessa vanhemmat ja koko perhe. Tässä luvussa mietin, miten maahanmuutto voi vaikuttaa vanhemmuuteen ja miten nuoret kokevat perheen merkityksen.

Maahanmuutto voi olla vakava uhka lapsen ja nuoren henkiselle kehitykselle. Kulttuuri ja identiteetti ovat sidoksissa toisiinsa ja aina, kun kulttuurit kohtaavat, on kulttuuri-identiteetin merkitys keskeisellä sijalla. Koska yksilön itsetunto muodostuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, voivat esimerkiksi syrjäntäkokemukset vaurioittaa nuoren kehittyvää identiteettiä. On tärkeää että maahanmuuttajataustaiset nuoret saavat tukea ensisijaisesti omilta vanhemmiltaan sekä valtaväestön aikuisilta ja lapsilta. (Talib & Lönström & Meri 2004, 36, 38.)

Vuoden 2012 nuorisobarometrin tehdyssä kyselyssä tuli esiin, miten tärkeä rooli vanhemmilla on siihen, että nuoret harrastavat liikuntaa. Jopa kahdelle kolmesta nuoresta vanhemmat olivat ne jotka ehdottivat tai järjestivät nuorelle liikuntaharrastuksen. Ja ne joilla oli liikuntaharrastus, 80 prosenttia kertoi vanhempien tukevan sitä maksamalla tai kuljettamalla. Vanhempien rooli erityisesti liikuntaharrastuksen tukemisessa korostuu nykyisin, kun liikkuminen on siirtynyt arkiliikunnasta urheiluseuroihin. Vanhempien merkitys korostuu myös siinä, että aktiivisesti liikkuvien vanhempien lapset liikkuvat itsekin muita aktiivisemmin. Erityisesti lapsuudenperheen yhteisellä liikuntaharrastuksella ja vanhempien esimerkillä on suuri vaikutus siihen miten nuoret harrastavat liikuntaa, jopa suurempi kuin kannustamisella. (Myllyniemi 2012, 56-57.)

Ihminen sisäistää kulttuurin arvot, kielen, arvomaailman, normit, roolit eläessään siinä, ja oppii myös hahmottamaan yhteiskunnan rakenteita ja toimintoja. Toimivat ihmissuhteet perheessä perustuvat taas siihen, että perheenjäsenillä on melko samantyyppiset käsitykset rooleista ja toimintaa säätelevistä arvoista ja normeista. Kasvatuksessa nämä roolit ja mallit välittyvät parhaiten, osin tiedostamatta ja mallioppimisen kautta. Yleensä myös yhteiskunta tukee perheen käsityksiä, näin lapset oppivat arvot melko helposti. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45)

Uuteen maahan muuttaessa nämä aiemmin opitut normit, roolit ja käyttäytyminen eivät enää ehkä toimikkaan. Aikuiset muuttajat joutuvat ehkä kyseenalaistamaan aiemmin oppimaansa, oppimaan uudet säännöt, opettelemaan uuden yhteiskunnan normit, vanhemmuus ja kasvatuseriaatteen muuttuvat ja he joutuvat ohjaamaan lapsia tilanteessa, missä vanhat roolimalit ja normit eivät enää toimi. Maahanmuutto voi muuttaa myös perheen rakennetta ja sosiaalisia verkostoja ja vaikuttaa perheen rooleihin. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45)

Erityisesti perheen aikuisten rooli muuttuu perheen muuttaessa. Vanhempien on lapsia ja nuoria vaikeampaa kuin lasten ja nuorten löytää paikkaansa uudessa yhteiskunnassa, koska kieli ja kulttuuri on uusia, ei tunneta yhteiskuntaa, sosiaalinen tuki puuttuu ja juurettomuuden tunne on tavallista. Mutta vanhemman pitää olla silti vanhempi, koska nuoret tarvitsevat ohjausta ja kontrollia kuten ennenkin. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46.)

Pratesi totesi Yhteiset Lapsemme- seminaarissa, että suomalaiseen harrastustoimintaa voi olla vaikea päästä mukaan, koska seuratoiminta voi olla kulttuurisesti vierasta ja harrastaminen kallista. Joitain maahanmuuttajavanhempia voi ihmetyttää miksi harrastaminen on niin organisoitua ja miksi vanhempien pitää osallistua lastensa harrastamiseen niin tiiviisti: kuljettamalla, osallistumalla talkoisiin, seuraamalla pelejä. Meille nämä asiat ovat itsestään selviä, mutta muualta tulleille asiat voivat ihmetyttää. (Marttinen 2013, 20-21)

Perheen, sukulaisten ja ystävien kanssa vietetty aika on jonkin verran tärkeämpää maahanmuuttajataustaisille nuorille, kuin suomalaistaustaisille. Maahanmuuttajaperheissä tytöille perheen merkitys on suurempi, kuin pojille. (Myllyniemi 2009, 31-32). Nuoret kokevat, että juuri perheen merkitys on keskeinen ero suomalaisnuorten ja heidän välillä. Heidän mielestään suomalaisnuoret eivät kunnioita vanhempiaan. Yleisesti maahanmuuttajavanhemmista on sellainen kuva, että he eivät päästä erityisesti tyttöjään vapaa-ajan toimintoihin. Haastattelussa nuoret kritisoivat hyvin vähän vanhempiaan ja tämä yleinen käsitys ei saanut vahvistusta. Joidenkin maahanmuuttajatyttöjen haastatteluissa tuli esiin, että eriytetty tyttötoiminta helpottaa tyttöjen pääsyä toimintoihin. Tytöt kokivat että vanhempien tiukat rajat johtuivat siitä, että vanhemmat eivät tunteneet suomalaista nuorisokulttuuria. Jos halutaan maahanmuuttajanuoria mukaan toimintoihin, olisi tärkeää että toimintojen järjestäjät pitävät yhteyttä maahanmuuttajavanhempiin ja kertovat omasta toiminnastaan heille. Tämä voisi vähentää väärinkäsityksiä puolin ja toisin. (Honkasalo, Harinen & Anttila 2007, 19-25.)

6 Opas

6.1 Tavoitteet

Alussa tarkoitukseni oli tehdä niin sanottu harrastehaku Vantaan kaupungin sivuille, joka olisi palvellut kaikkia kaupungin asukkaita, mutta maahanmuuttajat erityisesti huomioiden. Kun otin yhteyttä kaupungin tiedotukseen syksyllä 2012, olivat he asiasta erittäin innostuneita ja olivat valmiita tukemaan minua hankkeessani. Henkilö tiedotuksessa lupasi ottaa yhteyttä otettuaan selvää toivomani harrastehaku saataisiin toimimaan kaupungin sivuilla, mutta yhteydenottoa ei koskaan tullut. Osallistuessani, miten syksyn 2012 ja kevään 2013 aikana useaan Vantaan kaupungin palaveriin, missä nousi puheenaiheeksi myös harrastaminen, huomasin monen pohtineen samaa ongelmaa Vantaalla. Näissä palavereissa tuli myös esille, että Vantaan kaupungin nettisivut eivät tue haluamaani hakujärjestelmää. Syksyllä 2013 selvisi myös, että Vantaan kaupungin eri toimijat ryhtyvät tekemään yhteistyössä Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskuksen kanssa Harrastushaku internetpalvelua myös Vantaalle. Tämä tarkoitti sitä, että harrastushaku tulee Vantaalle, mutta ei minun tekemänäni.

Ensin olin lievästi kauhuissani, koska ”suunnitelmaani” toteutettiin jo muualla ja olin nyt ilman aihetta. Siitä huolimatta halusin edelleen keskittyä maahanmuuttajien harrastamiseen, koska harrastushakupalvelu tulee auttamaan vain itse harrastuksen löytymisen helpottamisessa internetissä, ei muussa. Alkuperäisessä suunnitelmassa minulla oli ideana tehdä myös pienimuotoinen ohjeistus työntekijälle harrastuksen hakua helpottamaan ja infoa maahanmuuttajavanhemmille harrastamisesta, koska koin sen erityisen tärkeäksi. Oppaan tekeminen olisi jäänyt alkuperäisessä suunnitelmassa suppeammaksi tai olisi voinut jäädä täysin tekemättä, koska minulla ei olisi ollut ehkä aikaa keskittyä siihen riittävästi. Olin jopa hieman helpottunut, kun ymmärsin että harrastehakujärjestelmän saaminen internettiin olisi vaatinut erityisesti ATK-taitoja, mitkä eivät ole vahvinta osaamistani.

Innostuin oppaan tekemisestä, koska siinä pystyisin paremmin hyödyntämään maahanmuuttajatyössä oppimiani asioita ja myös ajankohtaisia tutkimuksia. Nyt pystyin keskittymään todella oppaan tekemiseen ja toisaalta myös liittämään oppaaseen harrastelinkkejä, mitä olin miettinyt harrastehakujärjestelmän tekemisen suunnittelussa. Koska harrastehakujärjestelmä on vasta pohdinnan alla ja sen saaminen Vantaan asukkaiden käyttöön voi kestää vielä pitkään, helpottavat oppaaseeni liittämäni linkit harrastusten etsintää ennen sen saamista Vantaalle.

Oppaat, joita on tehty harrastamisesta ja joiden tarkoitus on ollut maahanmuuttajien harrastamisen lisääminen, ovat olleet erilaisten järjestöjen ja hankkeiden tekemiä. Nämä oppaat ovat olleet painettuja ja keskittyneet erityisesti liikuntaan tai erilaisten harrastusmuotojen

esittelyyn. Painettujen oppaiden ongelmana on yleensä niiden nopea vanhentuminen, koska niiden päivittäminen on työlästä ja kallista ja ne ovat myös vaikeasti löydettävissä. Oppaat ovat olleet monesti myös liian laajoja ja vaikealukuisia, joten ne eivät ole tavoittaneet maahanmuuttajia. Opasta ja ohjeistuksia harrastuksen haussa auttavalle viranomaiselle tai muulle henkilölle ei ole tehty, eikä myöskään ohjeita maahanmuuttajavanhemmille. Molemmilla tavoilla on tärkeä rooli, jos haluamme lisätä maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista.

Jotta maahanmuuttajataustaisen nuoren harrastaminen olisi mahdollista, tarvitaan siihen monta osatekijää. Ensin täytyy olla tietysti joku, joka järjestää harrastuksia, joiden tulee sijaita kohtuullisen matkan päässä ja jotka ovat myös kohtuullisen hintaisia. Tämän jälkeen tarvitaan vanhemmat, jotka ymmärtävät harrastamisen tärkeyden, haluavat löytää lapselleen harrastuksen ja ovat myös valmiita sitä tukemaan. Sitten täytyy löytää sellainen harrastus, joka kiinnostaa nuorta ja jossa pystytään huomioimaan tarpeen vaatiessa myös nuoren kulttuuriset tai uskonnolliset erityistarpeet. Ohjaajan tai valmentajan merkitys on myös tärkeä. Jos nuori kokee ohjaajan epäreiluna tai ohjaaja ei osaa puuttua esimerkiksi kiusaamiseen, loppuu harrastaminen nopeasti. Minun tarkoitukseni on oppaassani keskittyä vanhempien informoimiseen ja harrastuksen löytymiseen.

Toiminnallisesta opinnäytetyöstä syntyy yleensä jokin tuote, esimerkiksi kirja, ohjeistus, tietopaketti tai portfolio, joka voidaan toteuttaa painotuotteena, kansiona tai sähköisessä muodossa. Kun tuotetaan tekstejä, on tärkeää, että se palvelee kohderyhmää, eli on mahdollisimman helposti ymmärrettävää tekstiä. Myös toteutustavan tulee olla sellainen, joka saavuttaa kohderyhmän parhaiten. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51-52.) Koska kohderyhmäni on maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset, on ensiarvoisen tärkeää, että tekstini on selkeää ja helposti ymmärrettävää. Pyrin tekstissäni selkokielisyyteen. Selkokieli on yleiskieltä yksinkertaisempaa kieltä, jonka sanastoa, sisältöä ja rakennetta on muokattu helpommaksi esimerkiksi suomea puutteellisesti osaavien ymmärtää. Tärkeää siinä on, että kohderyhmä ymmärtää sen mahdollisimman oikein. Selkokielessä käytetään tavallisia, yleisesti käytettyjä sanoja, sekä lyhyitä ja yksinkertaisia lauseita. (Papunet 2013.)

Tutkimusten tekeminen on tärkeää, mutta liian usein ne jäävät vain pölyttymään arkistojen hyllyille. Halusin mieluummin tehdä toiminnallisena tutkimuksena oppaan, josta on hyötyä myös käytännön työssä. Opas on helposti saatavilla oleva ohjekirja Vantaan kaupungin nettisivulla, tiivis tietopaketti, josta on helppo löytää tarvittava tieto. Opasta voi käyttää, kun asiakkaaksi tulee maahanmuuttaja, joka tarvitsee apua harrastusasioissa. Maahanmuuttajat voivat tutustua myös itse oppaaseen internetin kautta. Oppaasta voi käyttää osia asiakkaan tarpeiden mukaan tai tulostaa vain niitä osioita, joita kulloinkin tarvitaan. Opasta voi antaa van-

hemmille, tai se voi olla pohjana, kun puhutaan harrastamisesta esimerkiksi vanhempainilloissa.

Olen omassa työssäni auttanut maahanmuuttajavanhempia ja nuoria harrastuksen haussa. Sen lisäksi, että olen etsinyt harrastuksia lapsille, nuorille ja aikuisille, olen myös järjestänyt harrastuksia ja toiminut erilaisissa harrastuksissa ohjaajana ja vetäjänä. Minulle on kertynyt vuosien varrella paljon tietoa siitä, mitkä asiat voivat vaikuttaa siihen, että maahanmuuttajanuori harrastaa, tai ei harrastaa, tai lopettaa harrastamisen kesken. Olen myös luennoinut harrastamisesta ja käynyt lukuisia keskusteluja vanhempien kanssa aiheesta, ja näin olen saanut tietoa maahanmuuttajavanhempien suhtautumisesta erilaisiin harrastuksiin, myös siitä, mikä voi olla harrastamisen esteenä. Olen ollut mukana lukuisissa sosiaalityön asiakastapaamisissa, joissa olen huomionut sen, miten vähän asiakasta ehditään neuvomaan harrastusasioiden hoitamisessa. Vanhemmille kyllä kerrotaan, että olisi tärkeää löytää nuorelle harrastus, mutta asian loppuun viemiselle on harvoin aikaa. Työntekijät eivät ehkä aina ymmärrä, miten vaikeaa harrastuksen löytäminen monelle maahanmuuttajaperheelle voi olla. Asia voi kaatua yksinkertaisesti siihen, että kielitaito ei riitä edes internetissä tai soittamalla ilmoittautumiseen. Asia voi olla myös paljon isompi: esimerkiksi koko harrastamisen käsite voi olla täysin vieras. Siis myös työntekijät tarvitsevat tietoa siitä, mitä tulee huomioida tässä asiassa.

Opas on tarkoitettu ensisijaisesti työntekijöille, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajia ja joilla on mahdollisuus auttaa harrastusasioissa. Näitä työntekijöitä ovat muun muassa maahanmuuttajatyöntekijät, nuorisotyöntekijät, sosiaalityöntekijät (aikuissosiaalipuolen ja lastensuojelun), sosiaaliohjaajat, perhetyöntekijät, koulukuraattorit, terveydenhoitajat, kulttuuriohjaajat. Tämän lisäksi opasta voidaan tarvita erilaisissa hankkeissa, projekteissa, järjestöissä, maahanmuuttajajärjestöissä ja vapaaehtoistyössä (tukihenkilöt, tukiperheet). Näillä työntekijöillä on keskeinen rooli myös siinä, että vanhemmat saavat oman ohjeistuksensa. Opas on tarpeellinen myös siksi, että maahanmuuttajaperheiltä puuttuu usein suomalainen tukiverkosto, jolta pyytää apua silloin, kun tarvitaan suomen kielen osaamista tai suomalaisen kulttuurin tuntemusta. Harvalla maahanmuuttajaperheellä on suomalaisia ystäviä ja harva heistä tuntee naapuriaan, joka voisi auttaa näissä asioissa.

Maahanmuuttoprosessi vaatii paljon voimavaroja koko perheeltä ja eriytyisesti perheen vanhemmilta, kun halutaan löytää paikka uudessa maassa ja kulttuurissa. Maahanmuuttajien kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavat keskeisesti myös valtaväestön asenteet ja arvot. Maahanmuuttajia auttavilla työntekijöillä voi olla keskeinen rooli kotoutumisen tukemisessa. Työntekijän tärkeimpiä tehtäviä on tiedottaminen eri asioista, koska uudessa kulttuurissa voi olla paljon uusia ja täysin tuntemattomia asioita, joiden tietäminen voi olla olennaisen tärkeää perheelle. Tällaiseksi asiaksi koen myös harrastamisen, koska sillä voi olla todella suuri merkitys maahanmuuttajanuoren elämässä. Harrastamisen valinnassa on tärkeää ottaa huo-

mioon vanhemmat, koska he ovat siinä avainasemassa - ovathan he lastensa parhaita asiantuntijoita. Erityisesti vanhemmat, jotka ovat juuri tulleet Suomeen, tai pakolaisperheet tarvitsevat mielestäni erityisesti tukea harrastamiseen liittyvissä asioissa.

Maahanmuuttajien harrastamiseen ja erityisesti harrastusten hakemiseen ja vanhempien tukemiseen lasten harrastamisessa ei mielestäni ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tämä voi johtua siitä, että asiaa ei ole tiedostettu, asiaa ei pidetä tärkeänä, tai se vie liikaa aikaa. Jos viranomaiset tiedostaisivat harrastamisen tärkeyden ja erityisesti sen, miten vaikeaa monen maahanmuuttajan on itsenäisesti löytää harrastusta, he voisivat auttaa sen etsimisessä enemmän. Myös tietoa siitä, mitä asioita tulisi huomioida maahanmuuttajille sopivan harrastusten etsinnässä, tai mitä voi harrastaa tai mistä harrastus voisi löytyä, ei kaikilla työntekeillä ole. Näihin ja myös muihin harrastamisen esteisiin, kuten sen kalleuteen, paikan löytymiseen ja kodin ja harrastuspaikan välillä liikkumiseen, olen pyrkinyt oppaassani vastaamaan.

Harrastamisen löytämisen helpottamisen lisäksi haluan opinnäytetyössäni paneutua erityisesti maahanmuuttajavanhempien informoimiseen. Tällä pyrin siihen, että vanhemmat, jotka ovat tärkein linkki maahanmuuttajalasten harrastamisessa, ymmärtäisivät harrastamisen tärkeyden. Näin vanhemmat olisivat valmiita panostamaan enemmän lapsen harrastuksen löytämiseen ja osaisivat paremmin myös tukea harrastamista. Vanhempien osaamattomuus lapsensa harrastamisen tukemisessa johtuu siitä, että ei ehkä tiedetä miten tulisi toimia, koska koko harrastamisen käsite voi olla uusi. Tämä on tullut esille muun muassa siinä, että harrastukseen tullaan myöhässä, poissaolot voivat olla yleisiä tai että vanhemmat eivät tule katsomaan lapsen tai nuoren peliä tai esitystä. Tämä sama asia tuli esiin myös esille monikulttuurisesta Tempo-orkesterista tehdyssä opinnäytetyössä (Kariuki 2013, 31). Myös maahanmuuttajayhdistysten toiminnassa on tullut esiin se, miten vähän vanhemmat ovat mukana tulemassa lastensa harrastamista; vastuu jätetään usein ryhmän vetäjälle tai valmentajalle. Jos vanhemmat eivät harrastamista riittävästi tue ja vastuu lapsen harrastamisesta jää lapselle itselleen tai vetäjälle, saattaa harrastus keskeytyä. Joskus harrastaminen voi loppua myös sen takia, että lapsi kokee tulleen kohdelluksi harrastuksessa epäoikeudenmukaisesti tai häntä kiusataan. Nämä ovat asioita, joihin maahanmuuttajavanhemman voi olla joskus vaikea puuttua, ja näin lapsi joutuu lopettamaan harrastuksen.

6.2 Oppaan osat

Oppaassa on kaksi osiota, joista ensimmäisessä on ohjeita harrastuksen haussa auttavalle henkilölle. Siinä painotetaan niitä asioita, jotka voivat olla esteenä harrastamisen löytämisessä ja aloittamisessa. Olen kerännyt asioita, joissa voi perheen ja nuoren kanssa keskustella ja mitä asioita tulee huomioida kun asiakkaana on maahanmuuttajaperhe. Ohjeistus voi toimia myös jonkinlaisena muistilappuna, jossa on listattu mahdollisimman paljon huomioon otetta-

via asioita. Ohjeistusta tulee käyttää niin, että perheen tilanne otetaan huomioon. Tässä kohdassa on myös linkkejä, missä on harrastuksista lisää tietoa ja niihin liittyviä erilaisia oppaita. Näiden linkkien ja oppaiden tarkoituksena on toimia tukena, kun keskustellaan harrastamisesta. Linkkejä on myös useisiin erikielisiin oppaisiin, mikä voi myös helpottaa keskustelua. Toinen osio on tarkoitettu maahanmuuttajavanhemmille, mutta siinä voi olla myös tärkeää tietoa harrastuksen haussa auttavalle henkilölle. Tämä osuus keskittyy konkreettisiin neuvoihin siitä, miten vanhemmat voivat tukea lapsensa harrastamista. Harrastuslinkkeihin olen pyrkinyt keräämään mahdollisimman kattavasti Vantaalla järjestettävät harrastukset sekä niiden järjestäjät.

Olen pyrkinyt ottamaan oppaassa esiin keskeisiä asioita maahanmuuttajien harrastamisessa. Ohjausosuudessa olen halunnut korostaa erityisesti harrastamisen tärkeyttä, koska kaikkia asioita vanhemmat eivät ehkä ole ajatelleet. Maahanmuuttajavanhemmat arvostavat koulunkäyntiä todella paljon ja haluavat, että lapsi pärjää opinnoissaan. Koska moni maahanmuuttajavanhempi ei pysty kuitenkaan tukemaan lapsensa koulunkäyntiä, lapset joutuvat käymään eri aineiden lisäopetuksissa iltaisin. Tämän lisäksi lapsilla voi olla myös omaan uskontoon liittyviä kerhoja iltaisin ja viikonloppuisin. Perheelle on monesti tärkeämpää, että lapsi pärjää koulussa ja osallistuu oman uskontonsa opetukseen, kuin että hän harrastaa. Koska harrastaminen voi olla täysin vierasta, vanhemmat eivät tiedä harrastamisen hyviä vaikutuksia esimerkiksi oppimiseen ja koulunkäyntiin. Myös se, miten harrastaminen voi vaikuttaa myös suomen kielen oppimiseen, ystävien saantiin, kiusaamiseen, rasismiin ja myös syrjäytymisen ehkäisyyn, täytyy kertoa vanhemmille. Ohjeistus on myös melko yksityiskohtainen, koska on monia asioita, joita tulee huomioida harrastamisen valinnassa. Ohjeistuksen tarkoitus on todella mahdollistaa harrastamisen onnistunut aloittaminen ja jatkuminen.

Halusin tehdä oppaan erityisesti vanhemmille, koska olen huomannut vetäessäni erilaisia ryhmiä lapsille ja nuorille, että vanhemmat eivät aina osaa huomioida ja tukea lapsensa harrastamista. Ongelmia on tullut muun muassa siinä, että lapset eivät tule joka kerta harrastukseen. Syyksi kerrotaan esimerkiksi, että perheeseen tulee juuri silloin vieraita, mennään juuri silloin ostoksille, lasta väsyttää, nuori haluaa olla mieluummin kaverin kanssa, lapsi unohtaa tulla kokonaan tai tulee myöhässä. Myös se on ollut yleistä, että maahanmuuttajavanhemmat jättävät usein tulematta katsomaan lapsensa esitystä, peliä tai osallistuvat vanhempainiltoihin. Tämä voi johtua siitä, että vanhemmat eivät itse ole koskaan harrastaneet ja kukaan ei ole heille koskaan kertonut, miten lapsen harrastamista tulisi tukea. Toivoisin, että näistä asioista pystyttäisiin keskustelemaan hyvinkin tarkasti, että vanhemmat ymmärtäisivät, miten paljon lapset tarvitsevat tukea myös harrastamiseen ja miten tärkeä rooli juuri heillä on lastensa harrastamisessa.

6.3 Oppaan tekeminen

Valitsin oppaani kohderyhmäksi harrastehaussa auttavan henkilön ja maahanmuuttajavanhemmat. Valitsin nämä siksi, että heille ei ole opasta vielä tehty, mutta myös siksi, että he ovat avainasemassa, kun nuorelle etsitään harrastusta. Halusin huomioida oppaassa sen, että ohjeistus ei ole vain työntekijälle, vaan sitä voi käyttää myös esimerkiksi vapaaehtoinen, jolla ei ehkä ole vielä paljonkaan kokemusta maahanmuuttajatyöstä.

Aloitin oppaan tekemisen keräämällä omassa työssäni huomaamiani keskeisiä asioita, joita on noussut esiin harrastamisesta puhuttaessa, neuvontatilanteissa, organisoinnissa ja ohjaamisessa. Lisäsin siihen vähitellen asioita, jotka nousivat esiin perehtyessäni aikaisempiin tutkimuksiin ja jo tehtyihin oppaisiin. Paljon tietoa piti karsia, koska halusin tehdä oppaasta mahdollisimman selkeän ja helppolukuisen. Jos oppaassa on liikaa tietoa, kukaan ei jaksakaan sitä lukea, ja se jää käyttämättä erityisesti heikosti suomea osaavilta maahanmuuttajavanhemmilta, mutta myös kiireiseltä työntekijältä. Tiedon tuli olla helposti löydettävissä. Mietin myös kuvien käyttöä, mutta luovuin niistä. Ne olisivat voineet lisätä jonkin asian ymmärrettävyyttä, mutta olisivat lisänneet oppaan pituutta, jota en halunnut. Kuvia voi olla mahdollisuus lisätä myös myöhemmin, jos ne koetaan tarpeellisiksi esimerkiksi erikielisiin versioihin.

Linkkejä harrastamisesta ja harrastuksiin löytyi melko helposti Vantaan kaupungin sivuilta ja internetistä, mutta se oli todella aikaa vievää. Etsimisessä oli tärkeintä tietää, mitä etsii, ja taitaa oikeat hakusanat. Tässä minulla oli suuri hyöty siitä, että olen joutunut etsimään harrastuksia työssäni. Keskityin harrastuksissa Vantaalle, koska suurin osa haluaa harrastaa mahdollisimman lähellä asuinalueitaan ja linkkilistasta olisi tullut liian pitkä, jos olisin kerännyt harrastuksia koko pääkaupunkiseudulta. Koska harrastuksia ja harrastusten järjestäjiä on todella paljon, oli täysin mahdotonta kerätä niitä kaikkia. Työtäni helpotti huomattavasti Vantaan kaupungin kulttuuri- ja liikuntapalveluiden keräämät listat vantaalaisista kulttuuri- ja liikuntajärjestöistä. Minun ei tarvinnut lähteä etsimään erikseen jokaista yhdistystä ja järjestöä, vaan pystyin lisäämään ne valmiina linkkinä. Näiden linkkien ongelmana tulee ehkä olemaan se, että siinä olevat järjestöt voivat jäädä piiloon, jos linkkejä ei huomaa avata. Pyrin tekemään harrastuslinkkilistasta mahdollisimman kattavan, mutta täysin kattavaa siitä oli mahdotonta saada. Onneksi minulla on kuitenkin mahdollisuus täydentää ja parantaa listaa myöhemmin.

6.4 Oppaan arviointi

Oppaan tekeminen oli mielestäni melko helppoa, koska olen niin lukemattomia kertoja neuvonut maahanmuuttajaperheitä harrastusten haussa, joten asiat mitä oppaaseen laitoin, olivat melko selkeitä ja itsestään selviä. Ajattelin alussa testata opasta toisilla ohjausta tekevil-

lä, mutta koska se oli ajallisesti erittäin haasteellista, niin luovuin siitä. Haasteellista siinä oli eritoten löytää ne henkilöt, jotka auttavat maahanmuuttajaperheitä harrastusten hakemisessa, koska heitä ei ole paljon ja he voivat toimia hyvin erilaisissa työtehtävissä. Koska itselläni on asiasta todella monen vuoden kokemus, päätin luottaa omaan ammattitaitooni siinä, ja keskittyä enemmänkin asioihin, missä en koe olevani niin varma. Nämä asiat olivat oppaan selkokielisyys, olenko ottanut oikeita asioita huomioon ja miten olen ne oppaassa esittänyt. Pelkäsin oppaan olevan esimerkiksi liiankin yksinkertainen, joka voi loukata joitain maahanmuuttajia, koska he voivat kokea oppaan aliarvioivan heitä ja heidän taitojaan.

Annoin oppaan tarkistettavaksi maahanmuuttajatyöntekijöille ja maahanmuuttajavanhemmille. Pyysin heitä tarkistamaan oppaassa erityisesti onko se selkeä, helppolukuinen ja onko oppaassa huomioitu tärkeimmät asiat. Maahanmuuttajavanhemmilta kysyin myös, onko opas heidän mielestään tarpeellinen. Kaikki arvioitsijat olivat oppaaseen erittäin tyytyväisiä ja heidän esittämät muutokset olivat melko pieniä. Tein korjaukset heidän tekemien huomioiden mukaan. Oppaan tiedot eivät muuttuneet, muutin järjestystä muutamassa kohdassa vain selkeämmäksi. Asioiden kirjoitusjärjestyksessä huomioitiin kulttuuriset painotukset, esimerkiksi harrastusten hyödyissä vaihdettiin järjestystä. Oppaan tärkeys tuli esille siinä, että vanhemmat halusivat kääntää sen omalle kielelleen ja kertoa siitä muille.

Opas tulee Vantaan kaupungin sivuille omaksi linkikseen, paikkaan, jossa kerrotaan maahanmuuttajille vapaa-ajan toiminnoista ja harrastamisesta. Tämän lisäksi lähetän opasta sähköpostina henkilöille, joiden uskon sitä työssään tarvitsevan. Koska olen Vantaan kaupungin työntekijä ja opas on minun tekemäni, on minulla mahdollisuus päivittää opasta aina tarvittaessa. Tässä tärkeintä on harrastuslinkkien päivitys, mutta esiin voi tulla esiin myös asioita ja kohtia, joita täytyy ehkä lisätä tai poistaa. Oppaaseen voin jatkossa lisätä myös ajankohtaisia tapahtumia ja tiedottaa harrastuksista, jotka on tarkoitettu erityisesti maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille. Toivon oppaasta ohjekirjasta, johon voidaan kerätä jatkossa kaikki ne keskeiset asiat, jotka liittyvät maahanmuuttajien harrastamiseen.

7 Pohdinta

Lähtökohtani tässä opinnäytetyössäni oli tehdä jotakin konkreettista, mikä voisi auttaa lisäämään maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista, vähentää rasismia ja syrjäytymistä. Halusin myös hyödyntää laajaa maahanmuuttajatyön tietämystäni sen tekemisessä. Nuoret, harrastaminen, syrjintä ja viime vuosina myös rasismi, ovat olleet minulle koko 15-vuotisen maahanmuuttajatyöurani aikana todella tärkeitä asioita. Kun aloin miettiä opinnäytetyöni tekemistä, tiesin heti, että sen täytyy liittyä jollain tavoin ainakin yhteen näistä teemoista, mutta mieluiten kaikkiin. Erityisesti huoli rasismin lisääntymisestä viime vuosina on painanut mieltäni, ja olen miettinyt keinoja, miten sitä voisi vähentää. Olen myös enemmän käytännön

työntekijä kuin suunnittelija ja tutkija, joten halusin opinnäytetyöstäni konkreettista apua jokapäiväiseen työhön niin itselleni kuin muille maahanmuuttajaperheiden kanssa työskenteleville. Pohtiessani harrastamista huomasin sillä olevan vaikutusta kaikkiin edellä mainitsemini asioihin, joten päädyin keskittymään opinnäytetyössäni siihen.

Olen jo vuosia haaveillut siitä, että voisin jollain tavoin edistää maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastamista. Koska päivittäinen työni on erittäin kiireistä, olisi tähän asiaan keskittyminen, tutkiminen ja oppaan tekeminen työn ohessa ollut täysin mahdotonta. Opinnäytetyöni ja opintojeni loppuun saattaminen tarjosivat mahdollisuuden tarttua tähän jo vuosia mieltäni vaivanneeseen asiaan. Koska olen jo pitkään auttanut asiakkaitani harrastusten etsinnässä, tiedän monia seikkoja, joita siinä tulee huomioida. Olen kokenut erityisen vaikeaksi ja aikaa vieväksi harrastusten etsinnän asiakastapaamisella, koska aikaa on aina liian vähän. Vaikka nykyään on apuna internet, jonka avulla haku pääosin tapahtuu, se on silti välillä todella hankalaa. Harrastuksen haussa täytyy tietää, mitä harrastusmahdollisuuksia oikeasti on, mitkä niistä sijaitsevat Vantaalla ja mitä harrastuksiin liittyviä hankkeita alueella on. Tämän lisäksi täytyy tietää oikeat hakusanat ja paikat, joista harrastus mahdollisesti voisi löytyä. Mietin monesti, että jos minun kaupungin kantasuomalaisena työntekijänä on vaikea löytää harrastusta, niin miten vaikeaa se voi olla huonosti suomea osaavalle maahanmuuttajalle. Siksi alussa ajattelinkin puuttua juuri tähän ongelmaan kokoamalla harrastukset Vantaan kaupungin sivulle, mistä ne olisi ollut helpompi löytää. Mutta koska tämä ongelma ratkeaa muiden tekemänä, päätin keskittyä oppaan tekemiseen.

Olin erittäin positiivisesti yllättynyt siitä, miten paljon maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista on tutkittu. Oli myös mielenkiintoista huomata, että monet sellaiset asiat, jotka olin huomannut käytännön työssä, vahvistuivat tutkimuksissa. Tutkimukset vahvistivat omaa näkemystäni siitä, miten tärkeää on erityisesti nuorten harrastaminen ja miten ajankohtainen aihe harrastaminen on. Ajankohtaisuuden huomasin myös siinä, että samaan aikaan, kun itse pohdin opinnäytetyöni aihetta, tuli harrastaminen esiin myös monissa kokouksissa ja seminaareissa, joissa keskeisenä aiheena olivat nuoret. Harrastaminen on ollut esillä myös mediassa, missä on erityisesti keskusteltu harrastamisen positiivisesta vaikutuksesta syrjäytymisen ehkäisyyn, mutta myös harrastusten kalleudesta. Myös Etnossa, eli etnisten suhteiden neuvottelukunnassa, nostettiin esiin maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastaminen laatimalla seitsemän teesiä harrastamisesta. Teeseillä halutaan lisätä maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista, lisätä keskustelua aiheesta, sekä vähentää nuorten syrjäytymistä ja rasismia. (Etno 2013.)

Olen vuosien varrella huomannut edistystä maahanmuuttajataustaisten lasten, erityisesti tyttöjen, harrastamisessa ja siihen suhtautumisessa. Työni alkuvuosina oli melko yleistä, että osa maahanmuuttajavanhemmista ei pitänyt tärkeänä varsinkaan sitä, että tytöt harrastaisivat.

Harrastamisen esteet olivat usein joko uskonnollisia tai kulttuurista johtuvia. Vanhemmat pelkäsivät myös tyttöjen suomalaistumista ja olivat huolissaan heidän liikkumisestaan kaupungilla iltaisin, mikä oli yleisempää kuin pelko poikien suhteen. Ilokseni olen huomannut viime vuosina, että yhä useampi maahanmuuttajavanhempi ymmärtää harrastamisen tärkeyden: he etsivät harrastusta myös tyttärelleen ja ovat valmiita joustamaan myös uskonnollisissa ja kulttuurisissa asioissa. Tämä johtuu varmaankin myös siitä, että perheet ovat kotoutuneet ja oppineet ymmärtämään suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa ja luottamaan esimerkiksi nuorisotyöntekijöihin ja muihin harrastusryhmien vetäjiin. Osaltaan ainakin liikunnan harrastamiseen on vaikuttanut huoli nuorten terveydestä, huonosta kunnosta ja liikalihavuudesta. Osa vanhemmista on saanut neuvoja koulun terveydenhoitajalta tai lääkäriltä, että heidän täytyy etsiä lapselleen harrastus. Harrastamisen lisääntymiseen on vaikuttanut myös se, että harrastusten järjestäjät ovat oppineet ottamaan huomioon erilaiset kulttuurit harrastusten ja muiden vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä ja tiedottamisessa. Nykyisin järjestetään muun muassa tyttöjen ja poikien toimintaa erikseen, mikä oli vielä muutamia vuosia sitten erittäin harvinaista. Lisääntynyt on myös erilainen harrastustoiminta kouluilla ja nuorisotiloilla, joissa toiminta on pääsääntöisesti ilmaista.

Edistystä maahanmuuttajanuorten harrastamisessa on vuosien aikana tapahtunut, mutta paljon on vielä tehtävää. Edelleen on paljon tietämättömyyttä puolin ja toisin. Maahanmuuttajat eivät luota suomalaiseen yhteiskuntaan ja työntekijät ja erilaisten harrastusten järjestäjät eivät tiedosta maahanmuuttajien erityistarpeita. Olen myös huomannut, että maahanmuuttajien harrastamisesta ja siihen liittyvistä ongelmista puhutaan vielä liian vähän. Harrastamisesta ei keskustella vanhempainilloissa, sosiaalityöntekijöillä ei ole aikaa auttaa harrastusten haussa, eikä neuvonta ole riittävän konkreettista. Ongelmana ei aina ole vain harrastusten puute tai niiden kalleus, vaan myös se, miten harrastuksista kerrotaan vanhemmille ja neuvotaan niiden haussa. Koska harrastaminen on niin tärkeää kaikille nuorille, erityisesti maahanmuuttajanuorille, on keskustelua ja tiedottamista siitä lisättävä. Uskon, että oppaani auttaa ainakin vähän tässä asiassa. Toivon sen herättävän ja helpottavan keskustelua aiheesta niin työntekijöiden kuin vanhempien osalta ja erityisesti helpottavan ohjaustilannetta. Oppaani vahvuus on myös se, että sitä voi käyttää myös suomalaisperheiden harrastamisen ohjauksessa ja neuvonnassa, sekä harrastusten löytämisessä.

Oppaan tarkoitus on toimia myös jonkinlaisena ”muistilappuna”, joka helpottaa keskeisten asioiden muistamista harrastuksen haussa ja helpottaa myös vaikeilta tuntuvien asioiden puheeksi ottamista. Erityisesti uskontoon liittyviä asioita voi meistä suomalaistaustaisista tuntua epäkohteliaalta ottaa puheeksi, koska uskonnosta keskustelu ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin. Suurimmalle osalle maahanmuuttajista uskonnosta keskustelu on kuitenkin täysin normaalia ja erittäin tärkeä keskustelun aihe, joka voi vaikuttaa vahvasti heidän jokapäiväiseen elämäänsä. Oppaan tarkoitus on huomioida, että jokainen perhe on erilainen ja jokaisessa

perheessä uskonto tai kulttuuri vaikuttaa eri tavalla. Näistä asioista täytyy uskaltaa keskustella, koska näin pystytään parhaiten poistamaan kulttuurista tai uskonnosta johtuvia harrastamisen esteitä. Monet vanhemmat eivät tiedä, että useissa asioissa voidaan joustaa, kunhan harrastuksen järjestäjä on tietoinen asiasta. Asioita voidaan ottaa huomioon esimerkiksi kuvaamataiteissa tai liikunnassa, ja jopa seurakunnan järjestämässä toiminnassa voidaan huomioida muslimit.

Oppaani vaikutus riippuu paljolti siitä, miten ne henkilöt, jotka sitä tarvitsevat, löytävät sen, ja siitä, miten he tulevat sitä hyödyntämään. Tähän voi vaikuttaa se, että juuri silloin he eivät tarvitse opasta, eivätkä koe sitä tarpeelliseksi, tai heillä ei vain yksinkertaisesti ole aikaa perehtyä siihen. Toivon, että oppaastani tiedotetaan maahanmuuttajavanhemmille vanhempainilloissa tai muissa tilaisuuksissa, mutta tämäkin riippuu paljolti siitä, kokeeko esimerkiksi opettaja tällaisen oppaan tärkeäksi. Minä olen tehnyt oppaan, mutta sen käyttö voisi jäädä suurimmaksi osaksi muiden vastuulle. Käsitys harrastamisen tärkeydestä on opinnäytetyötäni tehdessä entisestään lisääntynyt. Tämän vuoksi olenkin päättänyt, että ainakin omassa työssäni aion keskustella harrastamisesta erilaisissa tilaisuuksissa entistä enemmän. Maahanmuuttajavanhemmat, joiden kanssa olen oppaastani keskustellut, ovat suhtautuneet siihen erittäin positiivisesti ja pitävät sitä tarpeellisenä. Jo heidän kanssaan on syntynyt paljon keskustelua siitä, miksi maahanmuuttajanuoret eivät harrasta ja mitä sille pitäisi tehdä. Nyt kun minulla on hyvää materiaalia harrastamisesta, on helppoa aloittaa keskustelu isommissakin ryhmissä ja samalla antaa myös ohjausta ja neuvontaa aiheesta. Kun keskustelin oppaasta maahanmuuttajavanhempien kanssa, syntyi heti keskustelua siitä, että opasta pitäisi kääntää myös muille kielille. Tämä mahdollistaisi aiheesta keskustelun ryhmissä myös omalla kielellä, mikä helpottaisi asiasta keskustelua ja asian ymmärtämistä. Omakielinen opas helpottaisi myös harrastuksen etsintää kotona ja asioiden muistamista. Oppaan ainakin osittainen kääntäminen voisi olla mahdollista esimerkiksi niissä maahanmuuttajajärjestöissä, joissa tehdään töitä nuorten parissa.

Oppaani lisäksi maahanmuuttajat tarvitsevat erityisesti lisää tietoa harrastamisen eri vaihtoehtoista. Tietoa voisi lisätä esimerkiksi järjestämällä tapahtumia, joissa eri harrastusten järjestäjät esittelisivät omaa toimintaansa. Tällainen tapahtuma on muun muassa Vantaalla kulttuuripalveluiden järjestämä jokavuotinen Taidekarnevaali- tapahtuma, jossa esitellään kaupungin ja kulttuurijärjestöjen järjestämää toimintaa. Maahanmuuttajia tapahtumassa on ollut vielä melko vähän. Se osoittaa, että myös tiedotusta jo olemassa olevista harrastustapahtumista tulisi kohdistaa maahanmuuttajaperheille aikaisempaa enemmän. Tapahtumien lisäksi harrastusten järjestäjät voisivat esitellä toimintaansa esimerkiksi maahanmuuttajien vanhempainilloissa, kerhoissa ja ryhmissä.

Olen samaa mieltä Fatbardhe Hetemajn (2012) kanssa, joka kirjoittaa siitä, miten tärkeää on lisätä maahanmuuttajien omaa aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta ja lisätä myös kotoutumista edistäviä tietoja ja taitoja. Maahanmuuttajista pitäisi tulla aktiivisia toimijoita eikä vain tekemisen kohteita. Siksi olisikin tärkeää käydä jatkuvaa avointa dialogia maahanmuuttajavanhempien kanssa ja järjestää keskustelutilaisuuksia muun muassa siitä, miten me voimme ottaa maahanmuuttajaperheet entistä paremmin huomioon harrastusten järjestelyissä. Avoin keskustelu auttaa myös poistamaan väärinkäsityksiä ja lisäämään ymmärrystä puolin ja toisin. Isossa roolissa tässä ovat maahanmuuttajayhdistykset, jotka ovat tärkeä linkki sekä maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välillä että myös harrastusten järjestäjinä.

Harrastamisesta ei ole hyötyä vain yksilötasolla, vaan se on myös todettu loistavaksi keinoksi rasmin vastaisessa työssä. Ei vain siksi, että yhteinen harrastus mahdollistaa ihmisten tutustumisen, joka vähentää ennakkoluuloja, vaan se voi vaikuttaa myös laajemmin. Mitä enemmän maahanmuuttajat näkyvät esimerkiksi mediassa taiteilijoina, näyttelijöinä, juontajina, urheilijoina, sitä luonnollisempana osana koemme eri kulttuuritaustaiset ihmiset osana suomalaista kulttuuria. Suomesta puuttuu vielä esimerkiksi maahanmuuttajataustainen urheilusankankari tai euroviisuvoittaja, jotka toisivat Suomelle mainetta ja kunniaa. Kun maahanmuuttajataustainen urheilija voittaa Suomelle kultaa tai menestyy muissa kansainvälisissä kilpailuissa, on hän silloin ensisijaisesti suomalainen, mistä koko Suomi on ylpeä. Itse en ole henkilökohtaisesti kilpaurheilun ystävä, mutta koska yleisesti suomalaiset ovat melko urheiluhullua kansaa, voisi erityisesti kilpaurheiluun satsaamisella maahanmuuttajanuorten parissa vähentää rasismia koko maassa. Maahanmuuttajien pärjääminen urheilussa voisi muuttaa erityisesti poikien ja miehen asenteita, koska he ovat kiinnostuneempia urheilusta ja suhtautuvat tutkimuksien mukaan tyttöjä ja naisia ennakkoluuloisemmin maahanmuuttajiin. Minä todella haluan nähdä sen päivän, kun yksi pelaajista siinä jääkiekon voittajajoukkueessa, jota juhlitaan Senaatintorilla, on maahanmuuttajataustainen.

Opinnäytetyöni on lisännyt kiinnostustani harrastamisesta ja sen tärkeydestä entisestään. Välillä olen jopa miettinyt, että voisin ryhtyä kokopäiväiseksi harrastamisen puolestapuhujaksi. Haluaisin lähteä kertomaan ”harrastamisen ilosanomaa” maahanmuuttajille, ja auttaa harrastusten etsinnässä entistä enemmän. Tämän vuoksi olisi todella mielenkiintoista tehdä myös jatkotutkimus liittyen maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamiseen. Tutkimuksia maahanmuuttajien harrastamisesta on tehty useita, mutta ne ovat pääasiassa tutkineet nuoria, ja keskittyneet joko nuorisopalveluiden toimintaan tai urheiluun. Tämän vuoksi haluaisin tutkia erityisesti maahanmuuttajavanhempia ja heidän suhtautumista harrastamiseen, ja mitkä seikat vaikuttavat siihen, että nuoret eivät harrasta. Haluaisin löytää keinoja, miten voisimme lisätä maahanmuuttajanuorten harrastamista ja tässä koen vanhempien olevan avainasemassa. Toinen asia mikä minua myös kiinnostaisi, olisi rasismi ja harrastaminen. Rasismissa on kaksi puolta, se on yksi seikka mikä estää maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastamista

mutta myös vähentää sitä. Haluaisin tutkia sitä, kokevatko nuoret rasismia harrastuksissa ja miten se vaikuttaa heidän harrastamiseen. Tutkimuksen aiheita harrastamiseen liittyen on lukuisia, ja toivon että kiinnostus aiheesta jatkuu ja tutkimuksia aiheesta tehdään vielä monia. Tämä on aihe josta tarvitaan lisää tietoa, koska maahanmuutto Suomeen tulee lisääntymään, nuorten syrjäytymistä ei ole pystytty vähentämään, ja nuorten eriarvoistuminen ja rasismi ovat yhä useammin osa nuorten arkea.

Toivoisin, että harrastamiseen tultaisiin panostamaan tulevaisuudessa entistä enemmän, ei vain neuvonnalla ja tutkimuksia tekemällä vaan myös rahallisesti. Harrastamisen myönteisiä vaikutuksia tulisi entistä enemmän tuoda esiin, ei vain maahanmuuttajaperheille, vaan erityisesti päättäjille ja myös valtakunnallisesti. Suomi voisi ottaa esimerkkiä Ruotsista, jossa valtio ja monet kunnat tukevat rahallisesti erilaisia harrastuksia. Tämä mahdollistaa kaikkien lasten pääsemisen niihin, koska kalliit harrastemaksut eivät silloin ole esteenä. Sillä, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus harrastaa esimerkiksi musiikkia, voi olla suuri merkitys Ruotsin menestykseen musiikkibisneksessä. Uskon myös, että tällä tukimallilla on vaikutusta myös Ruotsin menestykseen jääkiekossa. Eli kaikki mitä satsaamme lapsiimme, tulee moninkertaisena takaisin tulevaisuudessa.

Lähteet

- Aaltonen, M. & Joronen, M. & Villa, S. 2009. Syrjintä Suomessa 2008. Helsinki: Ihmisoikeusliitto ry.
- Aaltonen, S, Kivijärvi, A & Peltola, M & Tolonen, T. 2011. Ystävyydet. Teoksesta Määttä, M & Tolonen, T (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura
- Ala-Lipasti, R. 2009. Kunniaväkivalta. Helsinki: Vihreä sivistysliitto.
- Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksesta Alitolppa-Niitamo A. & Söderling, I. & Fågel, S.(toim.). Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto: Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu, 37-50.
- Anttila, R. 2007. Tekemisiä ja toiveita. Teoksessa Honkasalo & Harinen Anttila & Suurpää. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Nuorisoverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisuja 15, 27-36. Viitattu 25.10.2013 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/erilaisina.pdf>
- Bastian, G. 2000. Artikkelissa Aho, K. Musiikin harrastaminen ja lasten henkinen kehitys. Viitattu 11.11.2013. <http://peda.net/veraja/piesko/pietarin-suomalainen-musiikki-instituutti/tutkimustietoa>
- Etno, Etnisten suhteiden neuvottelukunta. 2013. Etnon teesit: Kaikki nuoret mukaan! Nollatoleranssi rasismille! Viitattu 13.12.2013 http://www.intermin.fi/download/49302_Etnon_teesit_pdf_verkkoon.pdf?41a6d9ef19c9d088
- Furusten, T. 1999. Review of National Youth Policy. Sweden: The National Board of Youth Affairs.
- Granfelt, R. 1998. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.
- Haikkola, L. 2012. Monipaikkainen nuoruus : Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetit. Väitöskirja. Helsingin Yliopisto. Helsinki: Unigrafia.
- Harinen, P, Keskisalo, A-M, Perho, S. 2001. EXIT. Kohti uutta arkea? Teoksessa Puuronen, V. (toim.) Valkoisen vallan lähettiläät. Tampere: Vastapaino, 209-232.
- Harinen, P. (toim.) 2003. Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Nuorisotutkimusseura/ Nuorisoverkosto, julkaisuja 38. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Harinen, P. 2005 Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen, tutkimushankkeen väliraportti. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja. Helsinki: Nuorisotutkimus-seura. Viitattu 25.10.2013. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/mitahantekis.pdf>
- Hakarinen, P. & Honkasalo, V. & Souto, A-M. & Suurpää, L. 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisoverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.

Harinen, P., Honkasalo, V. & Souto A-M. & Suurpää, L. 2009. Ovet auki. Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisoverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 19. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013-2030. Tilastoja 2013:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tiedotuskeskus. Viitattu 26.9.2013.
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_02_11_Tilastoja_5_Vuori.pdf.

Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Liikkanen, M. (toim.). Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 250-269.

Hetemajin, F. 2012. Koulutus pienentää maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriskiä. Blogi. Cimo. Viitattu 15.11.2013
http://www.cimo.fi/cimo_asiantuntijana/blogi/blogiarkisto/101/0/koulutus_pienentaa_maa_hanmuuttajanuorten_syrjaytymisriskia

Hoikkala, T. 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Jyväskylä: Gaudeamus.

Honkasalo, V, Harinen, P, Anttila, R. 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 15. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Viitattu 7.10.2013.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/erilaisina.pdf>.

Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Nuoriso-verkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 109. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Iivari, J. 2006. Tuomittu maahanmuuttaja. Sosiaalialan tutkimus ja kehittämiskeskus, tutkimuksia 154. Vaajakoski: Gummerus.

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Vesala, T. 2002. Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus.

Joronen, T. 2009. Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2009/4. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Junka, V. 2010. Viitattu 8.10.2013.
http://www.muuttoliikkeessa.fi/index_html?cid=120&lang=suo.

Junkala, P. & Lallukka, K. 2012. Yhteiset kentät? Puheita ja tekoja vähemmistöihin kuuluvien nuorten yhdenvertaisen liikunnan ja urheilun edistämiseksi. Sisäministeriön julkaisut 1/2012.

Kankkunen, P., Harinen, P. & Nivala, E. & Tapio, M. 2010. Kuka ei kuulu joukkoon? Lasten ja nuorten kokemaa syrjintä Suomessa. Sisäasiainministeriön julkaisuja 36/2010. Porvoo: Sisäasiainministeriö.

Kautto, V. 2009. Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa Harinen, P., Honkasalo, V. & Souto, A-M. & Suurpää, L. 2009. Ovet auki. Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91. Helsinki: Haka-paino, 62-75.

Kariuki, A. 2013. Monikulttuurinen lastenorkesteri Tempo. Iloa elämään musiikista. Musiikkiharrastuksen merkitys maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten elämälle heitä opettavien pedagogien näkökulmasta. Opinnäytetyö. Lahden Ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.11.2013.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55729/Kariuki_Annika.pdf?sequence=

Karjula, M-L 2009. Artikkelin Soittaminen jumppaa aivojamme. Viitattu 11.9.2013.
https://www.jyu.fi/hum/laitokset/musiikki/en/research/coe/Media/Soittaminen_Jumppaa_Aivojamme.pdf

Korpela, H. 2010. Kotoutuminen maahan muuttavien ja yhteiskunnan haasteena. Teoksessa Päiväranta, M. & Nissilä, L. Perusopetuksen valmistava opetus- opetussuunnitelmatyöstä käytäntöön. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2010:7.

Lehtinen, I. 2008. Muslimioppilas suomalaisessa koulussa. Teoksessa Kallioniemi, A. & Luodeslampi, J. 2008. Moniuskontoinen koulu oppimisympäristönä. Helsinki: Lasten keskus, 84-90.

Lehtinen, I. 2010. Muslimilapsi koulussa. Viitattu 9.10.2013.
http://edu.fi/perusopetus/uskonto_ja_elamankatsomustieto/uskontonetti/opetuksen_toteuttaminen/uskontojen_ja_kulttuurien_vuorovaikutus/muslimilapsi_koulussa.

Liebkind, K. 2000. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Gaudeamus.

Liebkind, K. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen: kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, K & Jasinskaja-Lahti, I. 2000. Nuorten maahanmuuttajien hyvinvointiin vaikuttavat tekijät. Teoksesta Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Gaudeamus, 112-123.

Maahanmuuton vuosikatsaus 2012. Sisäasiainministeriö. Viitattu 26.10.2013
http://www.intermin.fi/download/43667_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf

Makkonen, T. 2003. Syrjinnän vastainen käsikirja. Vammala: Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM. Viitattu 4.10.2013
<http://multikult.files.wordpress.com/2008/05/syrjinnan-vastainen-kasikirja.pdf>

Marttinen, I. 2013. Kaikki samalla kentälle/Maurizio Pratesi. Seminaarijulkaisu ”Ei enää maahanmuuttajataustainen...” Matkalla kohti uutta suomalaisuutta. Julkaisu 25. Helsinki: Yhteiset Lapsemme ry.

Metso, T. 2004. Koti, koulutus ja kasvatus. Kohtaamisia ja rajankäyntejä. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Muhammed, H. 2011. Yhdessä erilaiset. Islam ja suomalainen kulttuuri. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö TEOS.

Myllyniemi, S. 2009. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisu 92. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusseura.

Myllyniemi, S.(toim.) 2012. Monipolvinen hyvinvointi. Nuorisobarometri 2012. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 127, verkkojulkaisuja 53.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisosiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf

Myrén, K. 1999. Pois paitsiosta - maahanmuuttajien liikuntaharrastukset ja vapaa-ajanvietto Suomessa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 122. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Myrskylä, P 2012. Hukassa. Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi. Helsinki. Viitattu 20.10.2013
<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus

Pyykkönen, M. 2003 Ristissä kaiken aikaa. Jäsenyydet nuorten maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Teoksessa Päivi Harinen (toim.). Kamppailua jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Nuorisotutkimuksen julkaisuja 38. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 193-237

Pyykkönen, M. 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisosjärjestöjen toiminnassa. Nuorisotutkimus-seuran verkkojulkaisuja 10. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Viitattu 11.10.2012 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/jarjesto.pdf>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Schubert, C. 2007. Monikulttuurisuus mielenterveystyössä. Helsinki: Edita.

Stenvall, E. 2009. Vieraskielisten lasten harrastamisen yhtäläisyydet ja erot. Teoksessa Joronen, T. 2009. Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2009/4. Helsingin kaupungin tietokeskus, 89-98.

Souto, A-M. 2011. Arkipäivän rasismi koulussa. Etnografinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten ryhmäsuhteista. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 110. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Stenroos, M. & Tyynysniemi, M. Somalinuorista liki puolet syrjäytymisvaarassa. Viitattu 8.10.2013. http://yle.fi/uutiset/somalinuorista_liki_puolet_syrjaytymisvaarassa/6052206.

Talib, M-T. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura

Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu. Avaimia opettajille. Helsinki: WSOY

Taloudellinen tiedotustoimisto 2009. Artikkelit Maahanmuuttajanuoret Suomessa. Viitattu 13.10.2013. <http://www.tat.fi/tutkimukset/maahanmuuttajanuoret-suomessa/>

Tiilikainen, M. 2003. Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.

Tilastokeskus 26.1.2011. Viitattu 26.10.2013
http://www.stat.fi/til/tjt/2009/02/tjt_2009_02_2011-01-26_kat_005_fi.html

Tilastokeskus 15.2.2011. Viitattu 24.9.2013
http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0

Tilastokeskus 2012. Viitattu 22.11.2012. <http://www.stat.fi/til/muutl/index.html>.

Vantaan kaupunki 2012. Viitattu 22.11.2012.
http://www.vantaa.fi/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/tilastot/vaesto.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väänänen, A., Toivanen, M., Aalto, A-M., Bergbom, B., Härkäpää, K., Jaakkola, M., Koponen, P., Koskinen, S., Kuusio, H., Lindström, K., Malin, M., Markkula, H., Mertaniemi, R., Peltola, U., Seppälä, U., Tiitinen, E., Vartia-Väänänen, M., Vuorenmaa, M., Vuorento, M., Wahlbeck, K. 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Esiselvitysraportti. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Osaaminen, työ ja hyvinvointi 9-2009. Helsinki: Työterveyslaitos, Kuntoutussäätiö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Papunet, Selkokeskus. Viitattu 10.11.2013. <http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa.html>

Wikisanakirja 2013. Viitattu 20.9.2013 <http://fi.wiktionary.org/wiki/harrastaa>

Zacheus, T., Koski, P. & Rinne, R. & Tähtinen, J. 2012. Maahanmuuttajat ja liikunta. Liikuntasuhteen merkitys kotoutumiseen Suomessa. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A:212.

Kuviot

Kuvio 1: Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset Suomessa	8
---	---

Liitteet

Liite 1 Opas Harrastamaan	42
---------------------------------	----

1

MAAHANMUUTTAJANUORET HARRASTAMAAN

Tämä opas on tarkoitettu maahanmuuttajavanhemmille, jotka haluavat löytää harrastuksen lapselleen, ja henkilölle joka auttaa sen löytämisessä. Oppaaseen on kerätty asioita mitä tulisi huomioida harrastamisen etsimisessä, miten vanhemmat voivat tukea harrastamista, sekä erilaisia oppaita ja harrastuslinkkejä.

Oppaan osat:

- **Miksi harrastaminen on tärkeää**
- **Ohjeita harrastuksen etsintään**
- **Ohjeita vanhemmille**
- **Linkkejä ja oppaita harrastamisesta**
- **Harrastuksia Vantaalla**

MIKSI HARRASTAMINEN ON TÄRKEÄÄ

- Alussa keskustele vanhempien kanssa siitä mitä mieltä he ovat harrastamisesta, miksi se olisi tärkeää juuri heidän lapselleen ja mitkä ovat harrastamisen mahdollisia esteitä heidän perheessään.
- Tässä muutamia asioita, miksi harrastaminen on tärkeää:
 - tukee koulunkäyntiä
 - kunto paranee
 - opettaa pitkäjänteisyyttä, auttaa keskittymään
 - suomen kielen oppiminen
 - oppii uusia taitoja
 - oppii ottamaan muita huomioon
 - tuo iloa ja vaihtelua elämään
 - antaa onnistumisen tunteita
 - on turvallista ja valvottua
 - saa ystäviä
 - jää vähemmän aikaa tehdä "tyhmyyksiä"
 - auttaa työnpaikan saannissa ja siitä voi tulla myös ammatti
 - ehkäisee syrjäytymistä
 - vähentää rasismia

2

HARRASTUKSEN ETSINTÄ

- Kerro erilaisista harrastusmahdollisuuksista. Harrastaa voi liikunnan lisäksi myös musiikkia, kuvaamataiteita, erilaisia kädentaitoja, näyttelemistä, kirjoittamista jne. Myös liikunnan erivaihtoehtoista kannattaa keskustella, koska niitä on paljon.
- Harrastuksen valinnassa on tärkeää ottaa huomioon **lapsen oma mieltymys**. Harrastus on vapaa-aikaa ja lapsi/nuori ei jaksa käydä harrastuksessa joka ei kiinnosta.
- Keskustele siitä, mitä nuori tekee vapaa-ajalla. Myös mm. musiikin kuuntelu, lukeminen, ruoan tekeminen ja käsitöiden tekeminen kotona voivat olla harrastuksia, mutta niiden lisäksi olisi tärkeää olla harrastus, missä tapaa muita nuoria.
- Huomio, että joillakin maahanmuuttajalapsilla voi olla paljon koulunkäyntiä tukevia kerhoja (esim. englannin ja matematiikan opetusta) ja myös oman uskonnon opetusta iltaisin ja viikonloppuisin.
- Harrastuksen etsinnässä tulee huomioida seuraavia asioita
 - **hint**a (= harrastusmaksu + varusteet + matkat) (+ lisenssimaksu esim. jalkapallossa)
 - **missä harrastus sijaitsee**, miten harrastukseen pääsee, mihin aikaan (onko esim. perheellä/sukulaisella mahdollisuutta kuljettaa, miten bussi/juna-aikataulut sopivat)
 - miten **uskonto/kulttuuri** vaikuttaa (esim. onko tytöille omaa toimintaa, onko valmentaja nainen, saako tyttö liikkua yksin iltaisin)
 - on paljon **ilmaisia harrastuksia** (nuorisopalveluiden, koulun, seurakunnan ja eri hankkeiden järjestämä toimintaa)
 - suosi **lähellä olevia harrastuksia** (koulu, nuorisotalo)
 - suosi harrastuksia missä käy myös lapsen kavereita (tämä voi helpottaa liikkumista ja kuljettamista)
- **Perheen uskonto ja kulttuuri**: On hyvä keskustella niiden merkityksestä perheelle ja miten ne voi vaikuttaa nuoren harrastamiseen. Monet uskontoon tai kulttuuriin liittyvät rajoitteet voidaan ottaa huomioon harrastamisessa, ja näin ne eivät estä nuorta harrastamasta. Näissä tilanteissa voi olla hyvä ottaa yhteyttä vetäjään/valmentajaan ja selvittää asia etukäteen.

3

- Auta harrastuksen **etsinnässä** ja myös siihen **ilmoittautumisessa** (soittamisessa / netissä ilmoittautumisessa)
- Itse harrastuspaikan löytäminen voi olla vaikeaa, jos paikka on tuntematon. Etsi kää paikka ja tulosta kartta. On hyvä myös selvittää miten sinne pääsee, tulosta tarvittaessa reittioppaasta aikataulu.
- Jos perheellä on sosiaalityöntekijä, selvitä mitä tukea perhe voi saada lapsen harrastamiseen.
- Vähävaraiset perheet voivat saada alennuksia harrastusmaksuihin esim. Vantaan musiikkiopisto ja palloseurat. Tästä voi kysyä ilmoittautuessa.
- Kirjoita perheelle muistilappu harrastuksesta (koska alkaa ja miten sinne pääsee).
- Anna perheelle myös vanhempien ohjeet. Keskustele myös niistä heidän kanssaan.
- Jos mahdollista, niin soita perheelle myöhemmin ja varmista onko harrastaminen alkanut. Jos siinä on tullut ongelmia tai esteitä niin pyri selvittämään ne.

OHJEITA VANHEMMILLE

- Auta lasta löytämään hänelle itselleen **mieleinen harrastus**. Tärkeää on, että kuuntelet lasta. Joskus mieluista harrastusta voi olla vaikea löytää, mutta kun kertoo useista vaihtoehdoista, lopulta löytyy se kiinnostava.
 - Harrastuksia löytyy parhaiten internetistä (linkkejä sivun alareunassa)
 - Löytyy myös lehdistä sekä mm. kauppojen, koulujen ja kirjastojen ilmoitustauluilta.
- Valitse lapselle **ainakin yksi harrastus/viikko**, siitä on hyvä aloittaa. 2-3 harrastuskertaa viikossa on yleensä riittävästi (huomio lapsen ikä). Liika harrastaminen voi tuoda myös stressiä. Nuori tarvitsee myös aikaa olla perheen kanssa, rentoutua ja tavata ystäviä.
- Eriytyisesti nuorelle voi olla tärkeää, että pääsee **samaan harrastukseen kaverinsa kanssa**. Tämä lisää motivaatiota käydä harrastuksessa ja voi helpottaa myös kulkemista harrastukseen.

4

- **Ilmoittaudu harrastuksiin ajoissa**. Harrastukset alkavat yleensä elo- tai syyskuussa, joten ilmoittautua täytyy viimeistään elokuussa (voi olla myös heinäkuussa). Tammikuussa alkaville kursseille ilmoittaudutaan yleensä joulukuussa.
- Ensimmäisellä harrastuskerralla on vanhemman hyvä mennä mukaan, että lapsi oppii reitin ja löytää paikan.
- **Harrastusvälineet ja/tai -vaatteet**: kerrotaan yleensä ilmoittautuessa, ilmoituksessa tai ensimmäisellä kerralla. Osta harrastukseen tarvittavat varusteet, joko ensimmäiselle kerralle tai viimeistään toiselle kerralle. Harrastustarvikkeita löytyy edullisemmin kirpputoreilta (myös internet- tai urheiluvälinekirpputoreilta); myös harrastuspaikan ilmoitustaululla voi olla ilmoituksia myytävänä olevista harrastusvälineistä/vaateista.
- **Pidä lapsesi harrastamista yhtä tärkeänä kuin koulunkäyntiä**.
 - Huolehdi siitä että lapsesi **osallistuu harrastukseen joka kerta**. Riittävä syy poissaoloon ei ole väsymys; tulee vieraita; lapsi haluaa mennä kaverille tai ulkona on kylmä. Jos jää usein pois, se voi johtaa harrastuksen lopettamiseen.
 - Jos lapsesi on sairas tai joutuu jonkin muun tärkeän syyn takia olemaan pois, **ilmoita poissaolosta** ryhmän vetäjälle/valmentajalle esim. soittamalla, tekstiviestillä.
 - Joskus lapsi voi sanoa, että en jaksakaan enää harrastaa tai että harrastus ei ole mieluinen. Silloin **keskustele lapsesi kanssa ja kannusta** osallistumaan kausi loppuun (joulukuuhun/ toukokuuhun saakka, mihin saakka harrastus on maksettu) ja miettimään sitten uudestaan.
 - Lopettamishalun taustalla voi olla joku epämieluisa asia tai tapahtuma harrastuksessa. Siksi on tärkeää keskustella lapsen kanssa, ja **selvittää mitä on tapahtunut**. On tärkeää ottaa yhteyttä harrastuksen vetäjään ja yrittää selvittää asia.
 - Huolehdi että lapsi on **ajoissa paikalla**. Muistuta siitä hänelle erityisesti harrastuksen alussa, näin osoitat myös sen, että pidät harrastusta tärkeänä. Jatkossa lapsi oppii itse huolehtimaan harrastuksestaan.
- On tärkeää, että **olet kiinnostunut lapsesi harrastamisesta**. Tämän voit osoittaa sen esimerkiksi
 - **Kysele ja keskustele** lapsesi kanssa harrastuksesta.

5

- Voit käydä tutustumassa lapsen harrastukseen. Joskus myös harrastuksen järjestäjä järjestää avoimia iltoja vanhemmille, jolloin **voit mennä seuraamaan tuntia**.
- Erittäin tärkeää on **vanhempien osallistuminen esityksiin, peleihin, vanhempainiltoihin**. Jos kumpikaan vanhemmista ei pääse, yritä saada joku muu lapselle tärkeä henkilö paikalle.
- Olisi hyvä, jos vanhemmat **osallistuvat** esim. **joukkueen talkoisiin**, joilla kerätään rahaa mm. pelimatkoihin. Näissä tapahtumissa tutustutte lapsenne pelikavereihin ja heidän vanhempiinsa.
- Jos mahdollista, niin **harrastakaa yhdessä koko perhe** esim. yhdessä liikkumista, pelaamista (keilaus, golf), musiikkia (konsertit), kulttuuri (taidenäyttelyt, teatterit). Yhdessäolo on tärkeää ja näin harrastuksesta tulee elämäntapa kaikille perheenjäsenille.
- **Harrasta myös itse. Sinä olet paras esimerkki lapsellesi.**
- Muista että **voit aina pyytää apua viranomaisilta** (mm. nuorisotyöntekijältä, sosiaalityöntekijältä, sosiaaliohjaajalta, perhetyöntekijältä, koulukuraattorilta, terveydenhoitajalta, maahanmuuttajatyöntekijältä). Keskustella ja kysele harrastuksista myös muiden vanhempien kanssa, heiltä saat parasta tietoa.

LINKKEJÄ JA OPPAITA HARRASTAMISESTA

- Lasten terveysliikuntaopas: http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/32887_OPAS_VANHEMMILLE_JA_HUOLTAJILLE_1_.pdf
- Liikunnan iloa MLL: www.mll.fi/nuortennetti/terve_elama/liikunnan-iloa/
- Jeesin infoa: <http://www.jeesi.info/kysymykset/harrastaa/>
- Vantaan HYVIS: Linkistä löytyy Vantaan eri toimijat jotka järjestävät harrastustoimintaa mm. liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, kulttuuritoimi, seurakunta, eri järjestöjä <http://www.vantaanhyvis.fi/palvelujenkuvaus/kouluikäiset-perheineen/>
- Miten löytää lapselle hyvä harrastus: <http://www.voice.fi/koti/miten-loyttaa-lapselle-hyva-harrastus-lue-vinkit/29/47933>
- Anna lapsen löytää itse harrastus: <http://ls24.fi/iutut/rauma-ja-alue/iuttu-anna-lapsen-loyttaa-itse-harrastuksensa>

A

6

Oppaita eri kielillä:

- Tule uimahalliin -opas kymmenellä kielellä: http://www.suh.fi/toiminta/tule_uimahalliin!_opas
- Palloliiton tekemä Seuratoiminta-opas viidellä kielellä http://www.palloliitto.fi/sites/default/files/liitteet/seuratoimintaopas_viidella_kielella.pdf

HARRASTUKSIA VANTAALLA

Vantaan kaupungin kulttuuripalveluiden toimintaa: <http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri>

- Kuvataidekoulu: www.vantaankuvataidekoulu.fi/
- Musiikkiopisto: http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/taideopetus/vantaan_musiikkiopisto/musiikin_perusopetus
- Taidetalo Pessin toimintaa: http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritalot/taidetalo_pessi/kurssit_ia_harrastukset
- Pessi -kuoro (kuoro lapsille): http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritalot/taidetalo_pessi/pessi-kuoro
- Taidetalo Toteemi: http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritalot/taidetalo_toteemi/kurssit_ia_harrastukset

Vantaan kaupunginkirjastot: <http://www.vantaa.fi/fi/kirjasto>

Vantaan kaupungin liikuntapalvelut: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ia_ulkoilu

Vantaan kaupungin nuorisotilat / Soita nuorisotilalle ja kysy toiminnasta tarkemmin

- <http://www.vantaa.fi/fi/nuorille/nuorisotilat>
- Kerhot, työpajat ja muu kulttuuritarjonta: http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/lapset_ia_nuoret/ohjelmisto_2013

Jääkiekko

- Icehearts: <http://www.icehearts.fi/?sivu=yhteyshiedot>
- Kiekkovantaa: <http://www.kiekkovantaa.fi/>

Kirjoittaminen, esiintyminen

- <http://sanataidekoulu.fi/>

Keilahallit

7

- <http://www.tikkurilankeilahalli.fi/>
- <http://www.bowlingcircus.com/flamingo-esittely5>

Kulttuurijärjestöt ja -toimijat Vantaalla (tanssi, teatteri, musiikki, kuoro, käsityö...)

- <http://www.vantaa.fi/fi/kulttuuri/kulttuuritoimijat>

Kädentaidot, askartelu

- Käsityökeskus: <http://www.taitouusimaa.fi/kasityokoulut/vantaan-helmi/>
- Inkun ideapaja: http://www.inkunideapaja.net/index.php?option=com_content&view=section&id=1&Itemid=2

Liikunta

- Vantaan kaupungin liikuntapalvelut: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu
- Vantaalaiset liikuntajärjestöt: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/liikuntajarjestot/liikuntajarjestot_ ja seurat_aakkosjarjestyksessa

Maksuttomia liikuntakerhoja:

- Sporttia kaikille -hanke: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/ohjattu_liikunta/prime102.aspx
- Liikuntaa nuorille -hanke: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/lasten_ ja nuorten_liikunta/prime101.fi.aspx
- Liikkuva koulu -hanke: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/lasten_ ja nuorten_liikunta/liikkuva_koulu_-hanke

Minigolf

- Koivukylä: <http://www.minigolfvantaa.fi/index.php?id=1>
- Pähkinärinne: <http://www.minigolf.fi/>
- Flamingo (sisätiloissa): <http://www.hohtogolf.fi/flamingo/>
- Louhela: <http://www.verkkoviestin.fi/lionsvantaaetela/minigolf/>

Musiikkikoulut (katso myös kulttuurijärjestöt ja -toimijat)

- Musiikkileikkikoulu (= muskari) Jamkids: <http://www.jamkids.fi/>
- BBG musiikkiopisto: <http://vantaanbbg.fi/>
- Itä-Vantaa musiikkikoulu ja Soivat Musikantit: <http://ivmk.fi/>
- Keski-Vantaa Musiikkiopisto: <http://www.kevamo.com/index.php>
- Musiikkikoulu Musike: <http://www.musiikkikoulumusike.net/>
- Musaiikki: <http://www.musaiikki.fi/FI/Ajankohtaista>
- Musiikkikoulu MiniArt: <http://www.miniart.fi/>
- Musiikkikoulu Demo: <http://musiikkikouludemo.fi/>

- Korson Musiikkikoulu: <http://korsonmusiikkikoulu.weebly.com/>

Partio: <http://www.partio.fi/>

Ratsastus

- <http://www.etelavantaanratsastuskoulu.com/>
- <http://www.tolkinkylanratsastuskoulu.fi/>
- <http://www.ratsutilaonnenapila.com/>
- <http://www.vantaanpuistonratsutalli.fi/index.html>
- <http://www.saunalahti.fi/~ponihaka/>
- <http://www.transhorses.fi/home.html>

Toimintaa tytöille

- <http://www.nicehearts.com/tyttojen-tila/>
- katso myös kaupungin nuorisotilojen toiminta
- katso myös Vantaan seurakuntien toiminta

Tanssikouluja (tanssikoulu linkkejä on myös kohdassa kulttuurijärjestöt ja -toimijat):

- <http://www.vantaantanssiopisto.fi/>
- <http://www.tanssitalojuulia.fi/>
- <http://www.vantaanvoimisteluseura.fi/tanssi/>
- <http://www.balettikouluhari.net/>
- <http://www.stepupschool.fi/>
- www.scvantaa.fi/
- [http://www.helsingintanssiopisto.fi/index.php?sivu=toimipaikat&alao-tsikko=van-
taa](http://www.helsingintanssiopisto.fi/index.php?sivu=toimipaikat&alao-tsikko=van-
taa)
- <http://www.streetandshowdancegroup.fi/index.php>

Uinti

- Uimakoulut: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/uimakoulut
- Tyttöjen ja naisten uintivuoro: http://www.vantaa.fi/fi/liikunta_ ja ulkoilu/uimahallit/maahanmuuttajanaisten_ ja -tyttöjen uintivuorot

Vantaan seurakunnat

- Toimintaa eri seurakunnissa: <http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi/toiminta>

Järjestöjä (myös maahanmuuttajajärjestöjä, jotka voivat järjestää toimintaa)

- Vantaan järjestöryhmin (www.vantaalla.info) sivuilla lista Vantaalaisista järjestöistä http://www.vantaalla.info/sivu/index.php?option=com_sobi2&Itemid=21
- Hakunilan kansainvälinen yhdistys: <http://www.hakunila.org/>